

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Ocak sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Şubat ayında görüşmek üzere!

Editörler:

[Burcu Çelik Gökçen](#)
[Alperen Furkan Balat](#)

Döviz Üzerinden Hüküm Kurulan Davalarda Dava Değerinin Tespiti ve Kanun Yoluna Etkisi

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341. maddesinin ikinci fıkrasında, istinaf kanun yoluna başvurulabilmesi için öngörülen parasal kesinlik sınırı düzenlenmiştir. Öte yandan HMK'nın 362/1-a maddesinde ise miktar veya değeri kırk bin Türk Lirasını (bu tutar dâhil) aşmayan davalara ilişkin kararlar bakımından temyiz yoluna başvurulamayacağı hükmüne bağlanmıştır. Bu düzenlemeler uyarınca, konusu para olan her uyuşmazlığın istinaf veya temyiz incelemesine tabi tutulması mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, bir davanın istinaf ya da temyiz kanun yoluna taşınabilmesi, dava konusu parasal değer ile ilgili kanun yolları için belirlenen kesinlik sınırını aşmasına bağlıdır. [\(Sayfa 2\)](#)

11. Yargı Paketi Kapsamında Yapılan Düzenlemelerin İncelenmesi

Kamuoyunda 11. Yargı Paketi olarak bilinen, "7571 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 631 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"; birtakım suç tiplerinde cezaların artırılması, istisnai suçlar hariç cezaevinde bulunan hükümlülere erken tahliye imkanı sağlayan "Covid-19 düzenlemesinin" suç tarihi itibarıyla kapsamının genişletilmesi, AYM'nin iptal kararı doğrultusunda avukatlık disiplin hükümlerinin düzenlenmesi ve İcra ve İflas Kanunu kapsamında ihalenin feshi sürecinin hızlandırılması gibi düzenlemeler içermektedir. [\(Sayfa 7\)](#)

İşe İade Davalarında "Dava Tarihindeki Ücret" Esası ve İşçi Bakımından Doğan Hak Kayıpları

4857 sayılı İş Kanunu'nun 21. maddesine göre; "İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır". Görüldüğü üzere feshin geçersiz sayıldığı durumda işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmakla yükümlü kılınmıştır. Yani düzenleme, işe iade davasının yalnızca parasal bir tazminat amacı gütmeyeceği aynı zamanda mümkün olduğu ölçüde iş ilişkisinin de devamının sağlanmasını amaç edindiğini göstermektedir. Ancak Kanun koyucu, işverenin her durumda işçiyi fiilen işe başlatmayabileceği ihtimalini de göz önünde bulundurmuş ve bu hâl için özel bir yaptırım öngörmüştür. [\(Sayfa 4\)](#)

Sözleşmenin Feshi Halinde İfaya Eklenen Cezai Şart

Cezai şart borçlunun, asıl borcunu ilderde, hiç veya gereği gibi ifa etmediği takdirde alacaklıya karşı ifa etmeyi önceden taahhüt ettiği edime denir. Bu nedenle cezai şart, asıl borca bağlı olarak ve ancak bu borcun ihlali ile doğabilecek olan fer'i bir edimdir. Borçlu cezai şart ödemeyi taahhüt etmişse, artık alacaklı herhangi bir zarara uğradığını iddia etmek veya zararının şümulünü ispat etmek zorunda kalmadan, tazminat elde etme imkânını bulacaktır. Cezai şartın kararlaştırılabilmesi için asıl borcun mahiyeti önemli değildir; bir verme borcu kadar, yapma veya yapmama borçlarında da cezai şart kararlaştırılabilir. [\(Sayfa 12\)](#)

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Tarafından Alınan Ticari ve İktisadi Bütünlük Kararının Anayasal Çerçeve Değerlendirilmesi

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 134. maddesi uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) tanınan "Ticari ve İktisadi Bütünlük" (TİB) oluşturma ve satış yetkisi, borçlu ile alacak ilişkisi içerisinde bulunan üçüncü kişi alacaklılar bakımından önemli anayasal tartışmaları beraberinde getirmektedir. TİB kapsamına alınan malvarlığı unsurları üzerinde, iki yıl süreyle haciz uygulanamaması ve cebri icra yoluyla satış talep edilememesi, üçüncü kişi alacaklıların alacaklarına erişiminin fiilen önüne geçen bir hukuki engel niteliği taşımaktadır. [\(Sayfa 16\)](#)

Güncel Haberler

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin Kanun Yararına Bozma Kararı Resmi Gazete'de Yayımlandı! [\(Sayfa 19\)](#)

11. Yargı Paketi Resmi Gazete'de Yayımlandı! [\(Sayfa 19\)](#)

Yurt Dışı Alışverişlerde 30 Euro Muafiyeti Sona Erdi! [\(Sayfa 19\)](#)

DÖVİZ ÜZERİNDEN HÜKÜM KURULAN DAVALARDA DAVA DEĞERİNİN TESPİTİ VE KANUN YOLUNA ETKİSİ

1. Giriş

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 341. maddesinin ikinci fıkrasında, istinaf kanun yoluna başvurulabilmesi için öngörülen parasal kesinlik sınırı düzenlenmiştir. Öte yandan HMK'nın 362/1-a maddesinde ise miktar veya değeri kırk bin Türk Lirasını (bu tutar dâhil) aşmayan davalara ilişkin kararlar bakımından temyiz yoluna başvurulamayacağı hükme bağlanmıştır.

Bu düzenlemeler uyarınca, konusu para olan her uyuşmazlığın istinaf veya temyiz incelemesine tabi tutulması mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, bir davanın istinaf ya da temyiz kanun yoluna taşınabilmesi, dava konusu parasal değer için kanun yolları için belirlenen kesinlik sınırlarını aşmasına bağlıdır.

Bunun yanında, HMK'nın "Parasal sınırın artırılması" başlığını taşıyan Ek 1. maddesinde, 200, 201, 341, 362 ve 369. maddelerde öngörülen parasal sınırların, her takvim yılının başından itibaren geçerli olmak üzere, bir önceki yıl uygulanan tutarların; 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi uyarınca Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanacağı düzenlenmiştir.

Bu çalışmada, Yargıtay 6. Hukuk Dairesi 2025/1175 E., 2025/1821 K. sayılı 30.04.2025 tarihli kararı [1] ışığında kanun yoluna başvuru bakımından öngörülen parasal kesinlik sınırlarının, dava konusunun döviz cinsinden belirlenmesi hâlinde, kur hesabının hangi tarih esas alınarak yapılması gerektiği hususu incelenecektir.

2. Yargıtay 6. Hukuk dairesi 2025/1175 E., 2025/1821 K. Sayılı 30.04.2025 Tarihli Kararının ve Muhalefet Şerhinin İncelenmesi

Söz konusu kararın içeriği; "Miktar veya değeri temyiz kesinlik sınırını geçmeyen davalara ilişkin nihai kararlar, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun/HMK) 362. maddesi uyarınca temyiz edilemez. Temyize konu edilen miktarın kesinlik sınırının altında kalması hâlinde anılan Kanun'un 366. maddesi atfıyla aynı Kanun'un 352/1-(b) hükmü uyarınca temyiz dilekçesinin reddine karar vermek gerekir.

Dosya içeriğine göre hüküm altına alınan ve reddedilen aynı zamanda temyize konu edilen toplam miktar 111.727,84 doların dava tarihindeki kur karşılığı olan 322.893,46 TL davacı yönünden 36.044,13 doların dava tarihindeki kur karşılığı 104.167,54 TL olup, Bölge Adliye Mahkemesinin karar tarihi itibarı ile kesinlik sınırı

olan 544.000,00 TL'nin altında kalmaktadır." şeklindedir.

Görüldüğü üzere kararda, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 362. maddesi uyarınca, miktar veya değeri temyiz kesinlik sınırını aşmayan davalara ilişkin nihai kararların temyiz incelemesine tabi tutulamayacağı vurgulanmış, temyize konu edilen parasal değer kesinlik sınırının altında kalması hâlinde ise, HMK'nın 366. maddesi aracılığıyla atf yapılan 352/1-(b) hükmü gereğince temyiz dilekçesinin reddedilmesi gerektiği belirtilmiştir. Karara konu olayda, hüküm altına alınan ve reddedilen, aynı zamanda temyize konu edilen toplam alacak miktarının dava tarihindeki döviz kuru esas alınarak Türk Lirasına çevrildiği; bu çeviri sonucunda ortaya çıkan tutarların, Bölge Adliye Mahkemesi karar tarihi itibarıyla geçerli olan temyiz kesinlik sınırı olan 544.000 TL'nin altında kaldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, temyiz kanun yoluna başvurunun parasal kesinlik sınırı nedeniyle mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle karar, döviz cinsinden alacaklara ilişkin davalarda temyiz kesinlik sınırının tespitinde, dövizin Türk Lirasına çevrilmesinde dava tarihindeki kurun esas alındığını ve bu yaklaşımın kanun yoluna erişimi doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır.

Karara ilişkin muhalefet şerhinde ise kararın özü ve uyumsuzluk konusu şu şekilde açıklanmıştır. *"döviz cinsinden alacak talebi veya takip talebi üzerine açılan davalarda, döviz üzerinden hüküm kurulması halinde dava değeri belirlenirken, dövizin TL karşılığının dava tarihindeki kur üzerinden mi, yoksa karar tarihindeki kur üzerinden mi hesaplanacağı noktasında toplanmaktadır. Zira dava tarihindeki kurun esas alınması halinde kanun yolu kapalı iken karar tarihindeki kurun esas alınması halinde yasa yolları açık hale gelebilecektir."*

Muhalefet şerhinden anlaşıldığı üzere; Somut olayda, davacı tarafından dava dilekçesinde alacak talebi yabancı para cinsinden ileri sürülmüş; mahkeme de hükmünü döviz üzerinden tahsile yönelik olarak kurmuştur. Bu durum, talebin yabancı paranın aynen ifasına ilişkin olduğunu göstermektedir. Alacaklının aynen ödeme talebinde bulunması hâlinde, borcun kural olarak yabancı para üzerinden yerine getirilmesi gerekmektedir.

Ne var ki, İcra ve İflas Kanunu'nun 58. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, konusu yabancı para alacağı olan icra takiplerinde, talep edilen alacağın Türk Lirası karşılığının hangi tarihli döviz kuru esas alınarak belirlendiğinin açıkça gösterilmesi zorunludur. Alacaklının yabancı para ile ifayı talep etmesi, borçluya da sınırlı bir seçimlik hak tanımakta; borçlu, borcunu ya aynen yabancı para olarak ya da fiilî ödeme günündeki döviz kuru üzerinden hesaplanacak Türk Lirası karşılığıyla ödeme imkânına sahip olmaktadır.

Bu çerçevede, icra takibinin yabancı para üzerinden başlatılması, yabancı paranın fiilen borçludan alınarak alacaklıya aynen teslim edilmesini zorunlu ve mutlak kılan bir sonuç doğurmamaktadır. Aksine, yabancı paranın aynen ödenmesini talep eden alacaklının, fiilî ödeme tarihindeki döviz kuru esas alınmak suretiyle hesaplanacak Türk Lirası karşılığının tahsilini istemesi gerekmektedir.

Muhalefet şerhinde yer verilen, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 07.04.1993 tarihli ve 13-41/145 sayılı kararında, *"Davacı, Mark'ın aynen ödenmesini istemekle, fiilî ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödenmesini istemiş demektir"* tespitinde bulunarak, İcra ve İflas Kanunu hükümleri çerçevesinde yabancı paranın aynen ödenmesi talebinin, fiilî ödeme günündeki kur üzerinden Türk Lirası ile ifayı da kapsadığını açıkça ortaya koymuştur.

Bu yaklaşım doğrultusunda, alacaklının vade tarihi veya dava tarihindeki kur üzerinden Türk Lirasına çevrilmiş bir talebi bulunmadığı durumlarda, hüküm altına alınan miktarın hüküm tarihindeki yabancı para tutarı olduğu kabul edilmektedir. Öte yandan, yabancı para alacağına ilişkin davalarda verilen hükümlerin kanun yolu kesinlik sınırı bakımından hangi kurun esas alınacağı hususu, gerek yargı kararlarında gerek doktrinde tartışma konusu olmuştur. Bu çerçevede Prof. Dr. Hakan Pekcanitez, [2] yabancı para alacağının hüküm tarihinde değer kazanması hâlinde, kesinlik sınırının dava tarihindeki kur yerine mahkemenin hüküm verdiği tarihte belirlenen kur üzerinden hesaplanması gerektiğini ifade etmiştir.

Nitekim kanun yoluna başvuruyu doğrudan etkileyen söz konusu tartışma kapsamında yapılan içtihadı birleştirme başvurusu üzerine; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi ile Kapatılan 15. Hukuk Dairesinin dava tarihindeki kurun esas alınması gerektiği yönündeki görüşlerine karşılık, Yargıtay 9, 12 ve Kapatılan 23. Hukuk Dairelerinin karar tarihindeki döviz kurunun esas alınması gerektiği yönünde kararlar verdiği; ancak bu farklılığın sürekli bir içtihat aykırılığı oluşturmadığı gerekçesiyle, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 09.12.2020 tarihli ve 338 sayılı kararıyla içtihatları birleştirme yoluna gidilmesine gerek olmadığına karar verildiği görülmektedir.

Muhalefet şerhinde; yabancı paranın serbest kur rejimi altında sürekli değişkenlik göstermesi nedeniyle, parasal sınırların tespiti ve vekâlet ücretinin belirlenmesinde hüküm tarihinin esas alınmasının zorunlu olduğu ifade edilmektedir. Bu yaklaşımın hem yasal düzenlemelerin gereği olduğu hem de hükme bağlanan alacağın gerçek ve güncel değerinin ortaya konulmasını sağladığı vurgulanmaktadır. Ayrıca, yabancı para alacağına ilişkin ilamın icra dairesi aracılığıyla infazı sırasında da yabancı paranın hüküm tarihindeki Türk Lirası karşılığının esas alınacağına dikkat çekilmektedir.

Bu çerçevede, karara konu uyumsuzlukta olduğu gibi, gerek vekâlet ücreti gerekse temyiz kesinlik sınırı ve harç bakımından esas alınması gereken ölçütün, yabancı paranın karar tarihindeki kur karşılığı olduğu savunulmaktadır. Bu nedenle, dosyanın esasına girilmesi gerektiği belirtilerek, kesinlik sınırı gerekçesiyle temyiz talebinin reddi yönünde oluşan çoğunluk görüşüne katılmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

3. Sonuç

İncelenen Yargıtay kararında çoğunluk görüşü, yabancı para alacağına ilişkin davalarda kanun yoluna başvuru bakımından öngörülen parasal kesinlik sınırının belirlenmesinde, dövizin dava tarihindeki Türk Lirası karşılığının esas alınması gerektiği yönündedir. Bu yaklaşımda, dava açıldığı anda belirlenen dava değerinin, kanun yoluna erişim bakımından belirleyici olduğu kabul edilmekte ve dava tarihindeki kur esas alınarak yapılan hesaplama sonucunda kesinlik sınırının altında kalan uyumsuzluklarda temyiz incelemesine gidilmemektedir.

Buna karşılık muhalefet şerhinde, yabancı paranın serbest kur rejimi nedeniyle sürekli değer değişimine tabi olduğu vurgulanarak, parasal sınırların ve vekâlet ücretinin belirlenmesinde hüküm tarihinin esas alınmasının hem yasal düzenlemelere hem de hüküm altına alınan alacağın gerçek ve güncel değerine daha uygun olduğu ileri sürülmektedir.

Muhalefet görüşüne göre, yabancı para alacağına ilişkin ilamın icra aşamasında da yabancı paranın hüküm tarihindeki Türk Lirası karşılığı esas alındığından, temyiz kesinlik sınırı ve harç bakımından da karar tarihindeki kurun dikkate alınması gerekmektedir.

Bu itibarla, Yargıtay çoğunluk kararı ile muhalefet şerhi arasındaki temel ayrışma, yabancı para alacaklarında kanun yoluna başvuruya esas parasal sınırların tespitinde hangi kur tarihinin esas alınacağı noktasında toplanmaktadır. Çoğunluk görüşü dava tarihindeki kuru esas alarak kanun yoluna erişimi sınırlandırıcı bir sonuç doğururken, muhalefet şerhi karar tarihindeki kuru esas almak suretiyle alacağın güncel değerinin ve kanun yoluna başvuru imkânının korunması gerektiğini savunmaktadır.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Melda İz](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yargıtay 6. Hukuk dairesi 2025/1175 E., 2025/1821 K. Sayılı 30.04.2025 Tarihli Kararı
2. Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili, Genişletilmiş ve Yeniden Gözden Geçirilmiş, Ankara 1998 Prof. Dr. Hakan Pekcanitez

İŞE İADE DAVALARINDA “DAVA TARİHİNDEKİ ÜCRET” ESASI VE İŞÇİ BAKIMINDAN DOĞAN HAK KAYIPLARI

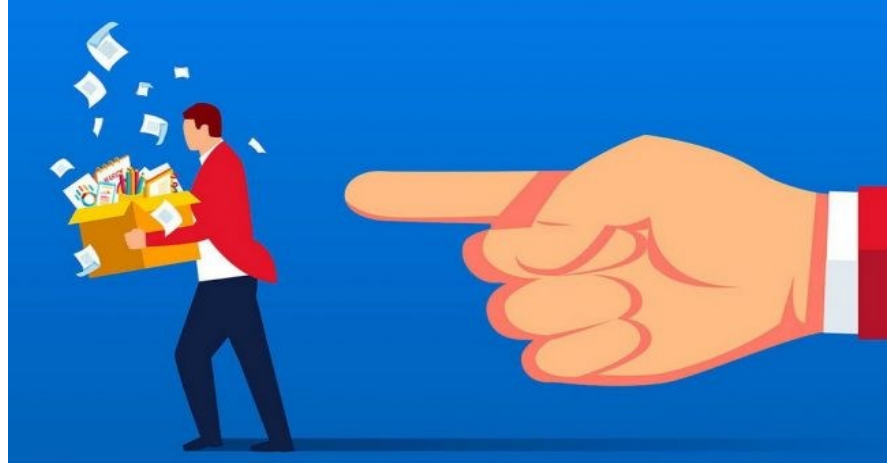
1. GİRİŞ

İş güvencesi hükümleri, işçinin iş sözleşmesini keyfi ya da haksız olarak sonra erdirmesinin önüne geçmeyi ve feshin geçersiz olduğu durumlarda işçinin korunmasını amaç edinen temel yollardan biridir. Bu hükümlerin en önemli unsurlarından biri olan işe iade davası, 4857 Sayılı İş Kanunu’nun özellikle 18 ve 21. Maddeleri arasında düzenlenmiştir. Özellikle m.21 geçersiz sebeple yapılan feshin sonuçlarını detaylı şekilde ortaya koymaktadır.

4857 sayılı İş Kanunu’nun 21. maddesine göre; “İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır”. Görüldüğü üzere feshin geçersiz sayıldığı durumda işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmakla yükümlü kılınmıştır. Yani düzenleme, işe iade davasının yalnızca parasal bir tazminat amacı gütmeyeceği aynı zamanda mümkün olduğu ölçüde iş ilişkisinin de devamının sağlanmasını amaç edindiğini göstermektedir.

Ancak Kanun koyucu, işverenin her durumda işçiyi fiilen işe başlatmayabileceği ihtimalini de göz önünde bulundurmuş ve bu hâl için özel bir yaptırım öngörmüştür. Buna göre; işçi, kesinleşen mahkeme kararının tebliğinden itibaren on iş günü içinde işe başlamak üzere işverene başvurur, buna rağmen işveren işçiyi bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiyi en az dört aylık, en çok sekiz aylık ücreti tutarında işe başlatmama tazminatı ödemekle yükümlü olur. Bu tazminat, işverenin işe başlatma yükümlülüğüne uymamasının hukuki sonucudur ve iş güvencesi sisteminin caydırıcı unsurunu oluşturmaktadır.

Bununla birlikte işe iade davasının işçi lehine doğurduğu sonuçlar yalnızca işe başlatmama tazminatı ile sınırlı değildir. Kanunun üçüncü fıkrası uyarınca, kararın kesinleşmesine kadar işçinin çalıştırılmadığı süre için, en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakların da işçiyi ödenmesi gerekmektedir. Bu ödeme, öğretide ve uygulamada “boşta geçen süre ücreti” olarak adlandırılmakta olup, geçersiz fesih nedeniyle işçinin uğradığı gelir kaybının kısmen telafi edilmesini amaçlamaktadır.

Öte yandan, işe iade sürecinin sağlıklı işlemesi bakımından işçiye de belirli yükümlülükler yüklenmiştir. İşçi, kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının tebliğinden itibaren on iş günü içinde işe başlamak üzere işverene başvuramaz ise, fesih geçerli hâle gelmekte ve işveren yalnızca geçerli feshin hukuki sonuçlarından sorumlu olmaktadır.

Bu düzenleme, işe iade davasının sonucunun otomatik olarak işçi lehine doğmadığını, sürecin işçi tarafından da aktif şekilde takip edilmesi gerektiğini göstermektedir.

2. İŞE İADE DAVALARINDA ESAS ALINACAK ÜCRET SORUNU

İşe iade davalarında uygulamada en fazla tartışma ve hak kaybı iddialarına konu olan meselelerden biri, işe başlatmama tazminatı ile boşta geçen süre ücretinin hangi tarihteki brüt ücret esas alınarak belirleneceği sorunudur.

Bu tartışmaların odağında ise, 12.10.2017 tarihli 7036 sayılı Kanun ile 4857 sayılı İş Kanunu’nun 21. maddesine eklenen düzenlemeler yer almaktadır. Son olarak, 12.10.2017 tarihli 7036 sayılı Kanun ile 4857 sayılı İş Kanunu’nun 21. maddesine eklenen düzenlemeler, işe iade sürecine parasal belirleme ve arabuluculuk boyutu nu kazandırmıştır.

İşte bu noktada, işe iade davalarında hangi ücretin esas alınacağı, yani fesih tarihindeki ücret mi yoksa dava (veya arabuluculuk) tarihindeki ücret mi dikkate alınacağı sorusu, uygulamada en çok tartışılan ve

ciddi hak kayıplarına yol açabilen meselelerden biri hâline gelmiştir. Bu makalede, özellikle 2018 sonrası Yargıtay içtihatları ışığında, işe iade davalarında esas alınan ücretin belirlenmesine ilişkin güncel uygulama ve bu uygulamanın yarattığı sorunlar ele alınacaktır.

3. 2018 ÖNCESİ YARGITAY UYGULAMASI: “ÇALIŞMAYA DEVAM EDİYORMUŞ GİBİ” VARSAYIMI

7036 sayılı Kanun ile 4857 sayılı İş Kanunu’nun 21. maddesinde yapılan değişikliklerden önce, işe iade davalarında ücretin hangi tarihe göre belirleneceğine ilişkin açık bir kanuni düzenleme bulunmamaktaydı.

Bu dönemde uygulama, büyük ölçüde Yargıtay içtihatlarıyla şekillenmiş; özellikle boşta geçen süre ücreti bakımından Yargıtay’ın benimsediği yaklaşım, bugünkü uygulamadan önemli ölçüde ayrılmıştır.

Yargıtay’ın 2018 öncesi yerleşik uygulamasında, geçersiz fesih hâlinde işçinin durumu, “fesih hiç yapılmamış ve işçi çalışmaya devam ediyormuş gibi” değerlendirilmekteydi.

Bu yaklaşımın doğal sonucu olarak, boşta geçen süre ücreti hesaplanırken ücret, fesih tarihinden sabitlenen bir tutar olarak kabul edilmemekte; aksine, işçi fiilen çalışmaya devam etseydi hangi ücret ve parasal haklara sahip olacak idiyse, hesaplamanın buna göre yapılması gerektiği kabul edilmekteydi.

Yargıtay 9. HD. 28.12.2009 gün 2009/34595 E., 2009/378 99 K. sayılı kararında; “Boşta geçen süreye ait en çok dört aya kadar ücret ve diğer haklar için, feshi izleyen dönem ücretlerine göre hesaplama yapılmalıdır. Geçersiz sayılan fesih tarihinden sonra boşta geçen en çok dört aylık sürede işçinin çalışması devam ediyormuş gibi ücret ve diğer haklar belirlenmelidir. Boşta geçen en çok dört aya kadar süre içinde ücret zammı ya da yeni bir toplu iş sözleşmesi yürürlüğe girdiğinde, her iki dönem için ayrı ayrı hesaplamaya gidilmelidir” [1] denilerek, 2018 öncesi dönemde benimsenen yaklaşım açıkça ortaya konulmuştur.

Bu yaklaşımla, boşta geçen süre ücreti hesaplanırken yalnızca çıplak ücret değil; ücret artışları, toplu iş sözleşmesi zamları, ikramiye, prim ve benzeri parasal haklar da hesaba katılmakta, işçinin dört aylık süre boyunca fiilen çalıştığı varsayımı esas alınmaktaydı.

Bu nedenle 2018 öncesi uygulamada, ücret hesabı teknik olarak “karar tarihine göre” yapılmasa dahi, ücretin donması söz konusu değildi. İşçi, feshi izleyen dört aylık dönemde meydana gelen ücret artışlarından yararlanmakta; başka bir ifadeyle, yargılama sürecinin işçi aleyhine bir ekonomik sonuç doğurması engellenmekteydi. Bu yaklaşım, iş güvencesi sisteminin temel amacı olan işçinin korunması ilkesiyle de uyumlu bir görünüm arz etmekteydi.

Özetle, 2018 öncesi Yargıtay uygulamasında ücretin hangi tarihe göre belirleneceği sorusu, bugünkü anlamda bir tartışma konusu oluşturmamış; esas alınan temel ilke, işçinin geçersiz feshe rağmen çalışmaya devam ediyormuş gibi korunması olmuştur.

Bu yaklaşım sayesinde ücret, zamlar ve parasal haklar bakımından dinamik bir şekilde ele alınmış; yargılamanın uzun sürmesi işçi aleyhine sonuç doğurmamıştır. 7036 sayılı Kanun sonrası getirilen “dava tarihindeki ücret” kuralı ise, bu dinamik yapıyı ortadan kaldırarak ücretin belirli bir tarihte sabitlenmesine yol açmış ve uygulamada ciddi tartışmaları beraberinde getirmiştir.

4. 7036 SAYILI KANUN İLE GETİRİLEN “DAVA TARİHİNDEKİ ÜCRET” ESASI

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu (2018’de yürürlüğe girmiştir) 4857/21’i değiştirerek “dava tarihindeki ücret” esa-

sını getirmiştir. Anılan maddeye eklenen fıkra ile “Mahkeme veya özel hakem, ikinci fıkrada düzenlenen tazminat ile üçüncü fıkrada düzenlenen ücret ve diğer hakları, dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak belirler” hükmü getirilmiş; böylece işe başlatmama tazminatı ile boşta geçen süre ücretinin hangi tarihteki brüt ücret esas alınarak hesaplanacağı hususu kanun koyucu tarafından açık ve tereddüde yer bırakmayacak şekilde düzenlenmiştir.

Yargıtay da bu değişikliği uygulama kuralı haline getirmiştir. Güncel içtihatlar, Yargıtay özellikle arabuluculuk sonrasında açılan işe iade davalarında, ücretin belirlenmesinde dava tarihindeki ücretin esas alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Kanun koyucunun bu düzenlemeyle amacı, işe iade davalarında uzun süredir uygulamada yaşanan belirsizlikleri ortadan kaldırmak ve mahkeme kararlarında parasal tutarların açık, net ve icraya elverişli biçimde belirlenmesini sağlamaktır.

Nitekim önceki dönemde, ücretin fesih tarihine mi, karar tarihine mi yoksa işe başlatmama tarihine mi göre belirleneceği hususunda farklı değerlendirmeler yapılmakta; bu durum hem taraflar hem de uygulayıcılar bakımından öngörülemezliğe yol açmaktaydı.

“Dava tarihindeki ücret” ölçütünün benimsenmesiyle birlikte, bu belirsizliğin giderilmesi ve yargılama sürecinin ücret hesabı üzerindeki etkisinin sınırlandırılması hedeflenmiştir.

Bu yeni yaklaşım doğrultusunda, boşta geçen süre ücreti ile işe başlatmama tazminatı, işçinin feshedildiği tarihteki ücretine ya da yargılamanın sona erdiği tarihteki ücretine göre değil; işçinin yargı yoluna başvurduğu tarihteki brüt ücreti esas alınarak hesaplanmaktadır.

Böylece mahkeme, kararında bu parasal hakları belirlerken, ücrette sonradan meydana gelen artışları veya ekonomik koşullardaki değişimleri dikkate almaksızın, belirli ve sabit bir ücret üzerinden değerlendirme yapmaktadır.

5. “DAVA TARİHİNDEKİ ÜCRET” ESASININ UYGULAMADA YARATTIĞI HAK KAYIPLARI

Bununla birlikte, söz konusu düzenleme uygulamada yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Özellikle yargılamanın uzun sürdüğü ve yüksek enflasyonun hâkim olduğu dönemlerde, ücretin dava tarihinde sabitlenmesi, işçinin dava süreci boyunca maruz kaldığı ekonomik kayıpların telafi edilememesi sonucunu doğurabilmektedir.

İşe iade davaları, yapıları gereği uzun sürebilmekte; ilk derece yargılaması, istinaf ve temyiz aşamaları birlikte değerlendirildiğinde süreç çoğu zaman birkaç yılı bulabilmektedir.

Bu süre boyunca işçi fiilen çalışmamakta, düzenli gelir elde edememekte ve çoğu zaman daha düşük ücretli geçici işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır.

ÖNEMLİ

Buna rağmen, işe başlatmama tazminatı ile boşa geçen süre ücretinin, yargılamanın başında belirlenen bir ücret üzerinden sabitlenmesi, işçinin maruz kaldığı ekonomik gerçekliği yansıtmaktan uzak bir sonuç doğurmaktadır.

Özellikle yüksek enflasyonun hâkim olduğu dönemlerde bu durum daha da belirgin hâle gelmektedir. Ücretlerin kısa süreler içinde ciddi oranlarda artış gösterdiği bir ekonomik ortamda, dava tarihindeki ücretin esas alınması, işçinin alacağı tazminatın reel değerinin yargılama süresi boyunca erimesine yol açmaktadır.

Bu durumda işçi, hukuka aykırı bir feshe maruz kalmış olmasına rağmen, açtığı davanın uzun sürmesi nedeniyle adeta ikinci kez cezalandırılmakta; yargılamanın uzamasının olumsuz sonuçları işçi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Oysa iş güvencesi sisteminin temel amacı, geçersiz fesih karşısında işçiyi ekonomik ve sosyal açıdan korumaktır. Buna karşılık, dava tarihindeki ücretin esas alınması uygulaması, işveren lehine öngörülebilir ve avantajlı bir sonuç doğurmaktadır.

İşveren bakımından, ücretin belirli bir tarihte sabitlenmesi, yargılamanın uzamasından kaynaklanan ekonomik riskleri ortadan kaldırmakta; hatta bazı durumlarda bu sürecin uzaması işveren açısından fiilen avantajlı hâle gelmektedir.

Ayrıca “dava tarihindeki ücret” esasının, 2018 öncesi Yargıtay uygulamasında benimsenen “işçi çalışmaya devam ediyormuş gibi korunur” anlayışından ciddi bir kopuşu ifade ettiği de gözden kaçırılmamalıdır.

Önceki dönemde boşa geçen süre ücreti, işçinin fiilen çalışması hâlinde hak kazanacağı ücret ve parasal haklar esas alınarak belirlenmekte; ücret artışları ve toplu iş sözleşmesi hükümleri hesaba katılmaktaydı.

Yeni uygulamada ise bu dinamik yaklaşım terk edilerek, ücret belirli bir tarihte dondurulmakta ve işçinin ekonomik gelişmelerden yararlanmasının önü kapatılmaktadır. Bu durum, iş güvencesi sisteminin koruyucu niteliğini zayıflatan yapısal bir değişiklik olarak değerlendirilmektedir.

6. SONUÇ

Boşa geçen süreye ait ücret ve diğer haklar ile işe başlatmama tazminatı brüt olarak hüküm altına alınmalı ve kesintiler

infaz sırasında gözetilmelidir. Geçersiz sayılan fesih tarihinden sonra boşa geçen en çok dört aylık sürede işçinin çalışması devam ediyormuş gibi ücret ve diğer haklar belirlenmelidir.

Belirtilen dönemde şayet işçi işyerinde çalışmaya devam etse idi, hak kazanacağı tüm para ile ölçülebilen değerlerin dikkate alınması gerekir.

Bununla birlikte işçinin ancak fiili çalışması ile ortaya çıkabilecek olan fazla çalışma ücreti, hafta tatili ile bayram ve genel tatil günlerinde çalışma karşılığı ücret ile satışa bağlı prim gibi ödemelerinin, en çok dört ay kadar boşa geçen süre içinde ödenmesi gereken diğer haklar kavramında değerlendirilmesi mümkün olmaz. [2]

Sonuç olarak, 7036 sayılı Kanun ile getirilen “dava tarihindeki ücret” esası, parasal hesaplamalar bakımından yöntemsel bir belirginlik ve uygulama kolaylığı sağlamakla birlikte, özellikle yargılamanın uzun sürdüğü ve ekonomik dalgalanmaların yoğun yaşandığı dönemlerde işçinin uğradığı reel hak kayıplarını telafi etmekte yetersiz kalmaktadır.

Ücretin tek bir tarih itibarıyla sabitlenmesi, işçinin dava süresi boyunca ortaya çıkan enflasyonist erime ve ücret artışlarından yararlanamaması sonucunu doğurmakta; bu durum ise iş güvencesi kurumunun işçiyi koruma amacını zayıflatmakta ve sosyal devlet ilkesinin gerektirdiği etkin koruma düzeyiyle bağdaşmayan sonuçlara yol açabilmektedir.

Bu çerçevede öğretide, uzun yargılama süreleri ve ekonomik gerçekler karşısında, ücretin belirlenmesinde katı bir tarih esasına bağlı kalınmaksızın, somut olayın özelliklerini ve işçi lehine yorum ilkesini gözetken daha esnek yaklaşımların benimsenmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Eren Özcan](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/9-hukuk-dairesi-e-2022-8822-k-2022-11232-t-5-10-2022>
2. <https://yargi.calismatoplum.org/ise-baslatmama-tazminati-ve-bosta-gecen-sure-ucretinin-dava-tarihindeki-ucret-esas-alinarak-hesaplanacagi/>

11. YARGI PAKETİ KAPSAMINDA YAPILAN DÜZENLEMELERİN İNCELENMESİ

1. GİRİŞ

Kamuoyunda 11. Yargı Paketi olarak bilinen, “7571 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 631 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 25.12.2025 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir [1].

Türk yargı sisteminde son yıllarda ardi ardına yürürlüğe konulan yargı paketleri, uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesi amacıyla hazırlanmaktadır.

Bu kapsamda kabul edilen 11. Yargı Paketi; birtakım suç tiplerinde cezaların artırılması, istisnai suçlar hariç cezaevinde bulunan hükümlülere erken tahliye imkanı sağlayan “Covid-19 düzenlemesinin” suç tarihi itibarıyla kapsamının genişletilmesi, AYM’nin iptal kararı doğrultusunda avukatlık disiplin hükümlerinin düzenlenmesi ve İcra ve İflas Kanunu kapsamında ihale-nin feshi sürecinin hızlandırılması gibi düzenlemeler içermektedir [2].

Bu makale ile 11. Yargı Paketi kapsamında yapılan düzenlemeler, sistematik içerisinde açıklanacak ve değişikliklerin hukuki sonuçları değerlendirilecektir.

2. TÜRK CEZA KANUNU’NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

11. Yargı Paketi ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun çeşitli hükümlerinde düzenleme yapılmıştır. Düzenleme yapılan hükümler ve değişikliklerin içerikleri şu şekildedir;

2.1. Akıl Hastalığı Hâlinde Ayrıca Güvenlik Tedbirine Hükmolunması (TCK m.32)

TCK’nın 32. maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, kısmi akıl hastalığı bulunan ve cezai sorumluluğu kabul edilen kişiler bakımından yeni bir infaz ve tedbir rejimi öngörülmüştür. Değişiklik öncesinde, bu kişiler hakkında cezada indirim yapılmakla yetinilirken, güvenlik tedbirlerinin uygulanması hususunda açık ve zorunlu bir düzenleme bulunmamaktaydı.

Yapılan değişiklikle birlikte, kısmi akıl hastalığı nedeniyle cezai sorumluluğu bulunan kişi hakkında verilen hapis cezasının infazına ek olarak, ayrıca akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirine hükmolunacağı açıkça düzenlenmiştir. Böylece kanun koyucu, bu kişilerin hem işledikleri fiil nedeniyle cezalandırılmalarını hem de akıl hastalığının doğurduğu tehlikelilik hâline karşı toplumu koruyucu tedbirlerin uygulanmasını amaçlamıştır.

2.2. Akıl Hastalarına Özgü Güvenlik Tedbirinin Süresi (TCK m. 57)

TCK’nın 57. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen cümle ile akıl hastalarının tedavi ve koruma amacıyla sağlık kurumunda geçirecekleri asgari süreler belirlenmiştir. Buna göre, hakkında güvenlik tedbirine hükmedilen akıl hastaları için;
-Ağırlaştırılmış müebbet ve müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda en az bir yıl,
-Üst sınırı on yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda ise en az altı ay,

sağlık kurumunda geçirilmesi zorunlu hâle getirilmiştir.

Düzenleme ile, suç işleyen akıl hastalarının tedavi ve rehabilitasyonunun sağlanması amaçlanmaktadır.

2.3. Hakaret Suçunun Ön Ödeme Kapsamına Alınması (TCK m. 75)

TCK’nın 75. maddesinde yapılan değişiklik, hakaret suçuna ilişkin ön ödeme rejimini genişleten bir düzenleme niteliğindedir. Değişiklikten önce, hakaret suçunun yalnızca sesli, yazılı veya görüntülü bir ileti aracılığıyla, başka bir ifadeyle dijital ortamda işlenmesi hâlinde ön ödeme hükümleri uygulanabilmekteydi. Yapılan düzenleme ile bu kapsam genişletilmiş; yüze karşı veya gıyapta işlenen hakaret suçları da ön ödeme kapsamına alınmıştır. Böylece, TCK’nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunun, üçüncü fıkranın (a) bendinde yer alan kamu görevlisine görevi nedeniyle hakaret hali hariç olmak üzere, tüm işleniş biçimleri bakımından ön ödeme hükümlerinin uygulanması mümkün hâle gelmiştir. Kamu görevlisine karşı görevi nedeniyle işlenen hakaret suçu ise, ön ödeme kapsamı dışında bırakılmış ve bu suç bakımından genel hükümlere göre soruşturma ve kovuşturma yapılması esası korunmuştur.

Bu düzenleme ile, hakaret suçlarının ceza yargılaması üzerindeki yükünün azaltılması ve uyuşmazlıkların daha hızlı çözülmesi hedeflenmiştir.

2.4. Taksirle Yaralama Suçunda Ceza Sınırlarının Artırılması (TCK m. 89)

TCK’nın 89. maddesinde düzenlenen taksirle yaralama suçuna ilişkin ceza sınırlarında artışa gidilmiştir. Yapılan değişiklikle, taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi hakkında birinci fıkrada öngörülen hapis cezasının alt ve üst sınırı yükseltilmiş; daha önce üç aydan bir yıla kadar olan ceza, dört aydan iki yıla kadar şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Aynı şekilde, fiilin birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması hâlinde uygulanacak ceza da artırılmış; dördüncü fıkrada yer alan altı aydan üç yıla kadar olan hapis cezası dokuz aydan beş yıla kadar olacak şekilde değiştirilmiştir.

Düzenleme, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışların sonuçlarını ağırlaştırarak caydırıcılığın artırılmasını hedeflemektedir.

2.5. Güveni Kötüye Kullanma Suçunda Yeni Nitelikli Hal (TCK m. 155)

TCK'nın 155. maddesine eklenen üçüncü fıkra ile, güveni kötüye kullanma suçunun konusunun motorlu kara, deniz veya hava taşıtı olması hâli, cezaı ağırlaştırıcı bir nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir. Bu durumda, güveni kötüye kullanma suçundan verilecek ceza bir kat artırılacaktır.

Düzenleme ile, özellikle araç kiralama sektöründe sıkça karşılaşılan taşıtların kötüye kullanılması fiillerine karşı daha etkin bir yaptırım öngörülmüştür.

2.6. Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması Suçunda Ceza Sınırlarının Artırılması (TCK m. 170)

TCK'nın 170. maddesinde yapılan değişiklikle, suçun temel cezası artırılmış; altı aydan üç yıla kadar olan ceza miktarı bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası olarak yeniden belirlenmiştir. Kamuoyunda "kurusıki" olarak tabir edilen ses ve gaz fişegi atabilen silahlar suç kapsamına dahil edilmiştir. Ayrıca suçun, kişilerin toplu olarak bulundukları yerlerde işlenmesi hâlinde verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı hükme bağlanmıştır.

Bu düzenleme ile, özellikle düğün, nişan ve asker uğurlaması gibi kutlamalarda ve genel olarak meskun mahalde ateşli veya "kurusıki" silah kullanımının önlenmesi amaçlanmaktadır.

2.7. Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçunda Ceza Sınırlarının Artırılması (TCK m. 220)

TCK'nın 220. maddesinde yapılan değişiklik ile örgütlü suçlarda ceza artımına yönelik önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda, suç işlemek amacıyla örgüt kuran veya yöneten kişiler için öngörülen hapis cezasının alt ve üst sınırları artırılmış; önceki düzenlemede dört yıldan sekiz yıla kadar olan ceza, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası şeklinde yeniden belirlenmiştir. Örgüte üye olanlar bakımından da cezanın üst sınırı yükseltilmiş; önceki düzenlemede dört yıla kadar olan hapis cezası beş yıla kadar hapis cezası şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca örgütün silahlı olması hâlinde uygulanacak ceza artırımı oranı, hâkimin takdirine bırakılan

dörtte birden yarısına kadar artırımı yerine, yarı oranında artırımı şeklinde netleştirilmiştir.

Maddeye eklenen yeni hükümle, örgütün faaliyetleri kapsamında çocukların suçta araç olarak kullanılması açık bir ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir. Buna göre, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda çocukların kullanılması hâlinde, örgüt yöneticileri hakkında verilecek ceza yarısından bir katna kadar artırılacaktır.

Bu düzenleme ile suç örgütleri ile mücadelede daha ağır cezalar öngörülmüş ve çocukların suçlarda araç olarak kullanılmasının engellenmesi amaçlanmıştır.

2.8. Ulaşım Araçlarının Hareketinin Engellenmesi, Kaçırılması veya Alıkonulması Suçunun Yeniden Düzenlenmesi (TCK m. 223)

TCK'nın 223. maddesi başlığıyla birlikte tamamen değiştirilmiştir. Madde başlığı genişletilmiş, önceki hâlinde farklı olarak "Ulaşım araçlarının hareketinin engellenmesi" ifadesi ile ulaşım araçlarının engellenmesi eylemleri ayrıntılı hale getirilmiştir.

Düzenleme öncesi, ulaşım araçlarının hareketinin engellenmesi, kaçırılması veya alıkonulması suçunun oluşması için fiilin cebir veya tehdit unsuru içermesi aranırken yeni düzenleme ile "cebir veya tehdit" ifadesine kaldırılarak "hukuka aykırı bir davranış" ifadesi eklenmiştir.

Diğer bir ifade ile, cebir veya tehdit unsuru suçun tanımından çıkarılmış ve hukuka aykırı herhangi bir davranış, suçun oluşumu için yeterli görülmüştür. Böylelikle suç kapsamı genişletilmiştir.

Düzenlemede ayrıca ulaşım araçlarına yönelik hukuka aykırı müdahalelerde ceza sınırları artırılmıştır. Bu kapsamda, kara ulaşım araçları bakımından, hukuka aykırı bir davranışla aracın hareketinin engellenmesi veya hareket hâlinde durdurulması fiilleri için bir yıldan üç yıla kadar; aracın gitmekte olduğu yerden başka bir yere götürülmesi hâlinde ise iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Deniz ve demiryolu ulaşım araçları bakımından ceza miktarı artırılarak üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası düzenlenmiştir. Hava ulaşım araçları açısından ise daha ağır bir yaptırım benimsenmiş; aracın hareketinin engellenmesi hâlinde beş yıldan on yıla kadar, başka bir yere götürülmesi hâlinde

ise yedi yıldan on iki yıla kadar hapis cezası düzenlenmiştir.

Düzenleme ile, ulaşım araçlarına yönelik hukuka aykırı fiillere karşı, suçun kapsamının genişletilmesi ve cezaların artırılması ile yaptırım mekanizmasının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

3. DOLANDIRICILIK SUÇUNDA GÖREVLİ MAHKEME

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'da yapılan değişiklik ile nitelikli dolandırıcılık suçunda asliye ceza mahkemelerinin görevli olduğu düzenlenmiştir. Düzenleme öncesi, dolandırıcılık suçunun temel hali asliye ceza mahkemelerinde; nitelikli dolandırıcılık suçu ise ağır ceza mahkemelerinde görülmekteydi. Söz konusu suç tiplerinin yargılama esnasında birbirine dönüşebilmesi mümkün olduğunda, uygulamada görev uyuşmazlıkları oluşmaktaydı. Düzenleme ile yargılamaların farklı mahkemelerde görülmesinden kaynaklanan görev uyuşmazlıkları sorunun çözülmesi hedeflenmiş ve iki suç tipi içinde asliye ceza mahkemeleri görevli hale gelmiştir.

4. CEZA MUHALEMESİ KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

11. Yargı Paketi ile 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun çeşitli hükümlerinde düzenleme yapılmıştır. Düzenleme yapılan hükümler ve değişikliklerin içerikleri şu şekildedir;

4.1. Bilişim Suçlarıyla Elde Edilen Menfaatin Bulunduğu Hesapların Askiya Alınması ve El Koyma (CMK m. 128/A)

11. Yargı Paketi ile bilişim suçlarına yönelik yeni bir koruma tedbiri hükmü Kanun'a eklenmiştir. CMK'nın 128/A Maddesi ile; bilişim suçlarıyla elde edilen gelirlerin hesaplar üzerinden hızlı şekilde askıya alınması ve el konulması usulü düzenlenmiştir.

Düzenlemeye göre; Türk Ceza Kanunu'nda yer alan nitelikli hırsızlık, nitelikli dolandırıcılık ve banka/kredi kartlarının kötüye kullanılması suçlarının işlendiği hususunda makul şüphe bulunması hâlinde, ilgili banka, ödeme hizmeti sağlayıcısı veya kripto varlık hizmet sağlayıcısı nezdindeki hesaplar, mali kurum tarafından 48 saate kadar askıya alınabilecektir.

Askiya alma işlemi ve hesap hareketlerinin derhal Cumhuriyet savcılığına bildirilmesi gerekmektedir. Askiya alınan hesap sahibinin başvurusu halinde Cumhuriyet savcısı askiya alma işlemi hakkında 24 saat içinde karar verecektir.

Düzenlemeye göre; askiya alınan hesaptaki menfaate hâkim kararıyla veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcının yazılı emriyle el konulabilir; hakim onayı yirmidört saat içinde alınmalıdır, aksi halde el koyma kendiliğinden kalkar. Düzenleme ile ihdas edilen bilişim suçlarında el koyma tedbirinde; taşınmaz, hak ve alacaklara el koyma tedbiri bakımından öngörülen ilgili kurumdan rapor alınması şartına ise yer verilmemiştir.

4.2. Bölge Adliye Mahkemelerinin Bozma Yetkisinin Genişletilmesi (CMK m. 280)

CMK'nın 280. maddesinde yapılan değişiklikle Bölge Adliye Mahkemelerinin bozma yetkisinin kapsamı genişletilmiştir. Düzenleme ile, CMK'nın 289. maddesinde sayılan hukuka kesin aykırılık hallerinin varlığı halinde Bölge Adliye Mahkemesi tarafından bozma kararı verilebilecektir. Düzenleme öncesi CMK'nın 289. maddesinin g ve h bentleri (g bendi: Hükmün 230 uncu madde gereğince gerekçeyi içermemesi; h bendi: Hükmün için önemli olan hususlarda mahkeme kararı ile savunma hakkının sınırlandırılmış olması.) bozma kararı verilebilmesi bakımından kapsam dışında bırakılmışken; yeni düzenleme ile maddede sayılan tüm hukuka kesin aykırılık halleri bozma sebebi olarak düzenlenmiştir.

5. İNFAZ KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİK: "COVID-19 DÜZENLEMESİ"

11. Yargı Paketi ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirleri Hakkında Kanunun geçici 10. maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Söz konusu geçici 10. madde; kamuoyunda "Covid-19 düzenlemesi" ve "infaz affı" olarak bilinmektedir. Covid-19 pandemisi döneminde istisnai suçlar hariç olmak üzere, şartları taşıması halinde, cezaevinde bulunan hükümlülere izne çıkma imkanı sağlanmıştır. 15.07.2023 tarihinde mezkur kanuna eklenen geçici 10. madde ile Covid-19 izninde olan ve denetimli serbestliğine 5 yıldan az süre kalanlar hükümlülerin, cezaevlerine geri dönmemesi ve denetimli serbestlik uygulanmak suretiyle infazın sürdürülmesi düzenlenmiştir.

11. Yargı Paketinde geçici 10. maddede yapılan değişiklik ile Covid-19 düzenleme-

sinin kapsamı genişletilmiştir. Buna göre, Covid-19 döneminde izne çıkarılan hükümlülerin dışında, 31.07.2023 ve öncesinde işlenen suçlar nedeniyle ceza infaz kurumlarına giren hükümlüler de bu düzenleme ile erken denetimli serbestlikten yararlanabileceklerdir.

Düzenleme ile istisnai suçlar ise genişletilmiştir. Buna göre kapsam dışında bırakılan suçlar şunlardır;

a. Altsoya, üstsoya, eşe, kardeşe, boşanılan eşe, kadına, çocuğa veya beden ya da ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda olan kişilere karşı işlenen kasten öldürme suçları (TCK m. 82/1 d, e, f bentleri)

b. Deprem nedeniyle bina veya diğer yapıların yıkılması, çökmesi ya da hasar alması sonucu meydana gelen öldürme suçları,

c. Cinsel saldırı (TCK m. 102), Çocukların Cinsel İstismarı (TCK m.103), Reşit olmayanla cinsel ilişki suçunun nitelikli halleri (TCK m. 104/2, TCK m.104/3)

d. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (TCK m.302 – 308), Anayasal Düzene Karşı Suçlar (TCK m. 309-316), Milli Savunmaya Karşı Suçlar (TCK m.317 – 325), Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (TCK m. 326 – 339)

e. Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar

Bu çerçevede; sayılan istisnai suçlar hariç 31.07.2023 tarihinden önce (fiil tarihi) işlenen suçlardan dolayı cezaevinde bulunan hükümlüler mevcut infaz rejimine ek olarak üç yıl daha erken denetimli serbestlikten faydalanacaktır.

Düzenlemenin, aynı tarihlerde işlenen suçlarda farklı infaz rejimleri uygulanmasının uygulamada yol açtığı eşitlik sorunun giderilmesini amaçladığı belirtilmektedir. Ancak düzenlemeye kamuoyunda; infaz rejiminin caydırıcılığının ortadan kaldırılması ve cezasızlığa yol açması gibi eleştiriler yöneltilmektedir.

6. İCRA VE İFLAS KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

11. Yargı Paketi ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun çeşitli hükümlerinde düzenleme yapılmıştır. Düzenleme yapılan hükümler ve değişikliklerin içerikleri şu şekildedir;

6.1. İhalenin Feshi Talebinde Bulunabilecek Kişilerin Sınırlandırılması (İİK m. 134)

İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesinde yapılan değişiklikle, ihalenin feshi talebinde bulunabilecek kişiler bakımından sınırlamaya gidilerek uygulamada yaşanan sorunların giderilmesi ve ihale süreçlerinin hızlandırılması amaçlanmıştır. Buna göre, kanunda açıkça sayılan ilgililer dışında kalan kişiler tarafından yapılan ihalenin feshi taleplerinin, mahkemece dosya üzerinden ve kesin olarak reddedileceği hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme ile ihalenin tarafı veya hukuki menfaati bulunmayan kişilerin, ihalenin feshi yolunu kötüye kullanarak süreci uzatmalarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Aynı maddede yapılan bir diğer önemli değişiklik ise, teminat ve harç eksikliğine ilişkindir. İhalenin feshi talebinde bulunulurken yatırılması gereken teminatın veya harcın hiç yatırılmaması ya da eksik yatırılması hâlinde; eksik harcın ikmali için iki haftalık kesin süre içeren bir muhtıra tebliğ edilmesi, bu süre içinde eksiklik giderilmezse, ihalenin feshi talebini dosya üzerinden ve kesin olarak reddedilmesi düzenlenmiştir.

6.2. Tasarrufun İptali Davalarında Bağışlama Kavramına İlişkin Değişiklik (İİK m. 278)

İcra ve İflas Kanunu'nun 278. maddesi, borçlunun alacaklılardan mal kaçırma amacıyla yaptığı bağışlama ve ivazsız tasarrufların iptalini düzenlemektedir. Maddenin önceki halinde, evlat edinen-evlatlık arasında yapılan tasarruflar bağışlama sayılmakta ve tasarrufun iptali ne konu olmaktaydı.

Anayasa Mahkemesi, 09/05/2024 tarihli ve E.2023/200, K.2024/103 sayılı kararı ile mezkur hükmü, mülkiyet hakkı ve hukuk güvenliği ilkesi bakımından incelemiş; yakın hısımlar arasında yapılan tasarrufların, gerçek karşılık içerip içermediği araştırılmaksızın bağışlama sayılmasının ölçüsüz bir müdahale oluşturduğuna hükmetmiştir. Mahkeme, kanun koyucunun alacaklıyı koruma amacının meşru olduğunu kabul etmekle birlikte, bu amacın mutlak ve çürütülmesi fiilen imkânsız karineler yoluyla gerçekleştirilmesinin Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddeleriyle bağdaşmadığını vurgulamıştır.

İptal kararı doğrultusunda İİK m. 278 yeniden düzenlenmiş ve yakınlar arasındaki tasarrufların otomatik olarak bağışlama sayılması anlayışı terk edilmiştir. Yeni düzenlemede, altsoy-üstsoy, eş, kayın hısımları ve benzeri kişiler arasında yapılan tasarrufların bağışlama sayılabilmesi, "gerçek değerine uygun olarak ivazlı olduğunun ispatlanamaması" şartına bağlanmıştır. Böylece, tasarrufun gerçek bir bedel karşılığında yapıldığını ileri süren taraflara ispat imkânı tanınmış; bağışlama kabulü mutlak olmaktan çıkarılmıştır.

Aynı şekilde, borçlunun verdiği şeye karşılık açıkça düşük bir bedel kabul ettiği sözleşmeler ile ölünceye kadar bakma, intifa veya ömür boyu gelir sözleşmeleri bakımından da bağışlama karinesi korunmakla birlikte, bu karinelerin aksi ispat edilebilir nitelikte olduğu açıkça ortaya konulmuştur. Bu yönüyle yeni madde metni, tasarrufun iptali davalarında hem alacaklının korunmasını hem de borçlu ve üçüncü kişilerin mülkiyet hakkının dengeli biçimde gözetilmesini amaçlamaktadır.

Sonuç olarak, AYM'nin E.2023/200, K.2024/103 sayılı kararı sonrasında yapılan değişiklik, İİK m. 278 bağlamında bağışlama hükümlerine ilişkin olarak; yargılamada somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılmasına imkân tanıyan, ölçülü ve normatif bir yapı tesis etmiştir. Bu değişiklikte birlikte, yakınlar arası tasarruflarda bağışlama karinesi korunsun da aksinin ispatlanmasının mümkün olduğu açıkça hüküm altına alınmıştır.

6.3. Kanun Yolu Parasal Sınırlarında Esas Alınacak Tarihin Belirlenmesi (İİK ek m. 1)

İcra ve İflas Kanunu'nun ek 1. maddesinde yapılan değişiklikte, 363 ve 364. maddelerde öngörülen parasal sınırların hangi tarihteki miktara göre belirleneceği hususu açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre, kanun yoluna başvuru açısından parasal

sınırların uygulanmasında, şikâyetin yapıldığı veya davanın açıldığı tarihteki miktar esas alınacaktır. Bu düzenleme ile uygulamada ortaya çıkan tereddütler giderilmiş; özellikle yargılama sürecinde parasal sınırların değişmesi nedeniyle yaşanan hak kayıplarının önüne geçilmiştir. Böylece kanun yoluna erişim bakımından öngörülebilirlik ve hukuki belirlilik ilkeleri güçlendirilmiştir.

7. AVUKATLARA VERİLEN DİSİPLİN CEZALARI

11. Yargı Paketi ile 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda avukatlara uygulanacak disiplin cezalarına ilişkin hükümler, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı sonrasında kapsamlı biçimde yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklikler, Anayasa Mahkemesinin 06.03.2025 tarihli ve E.2025/50, K.2025/47 sayılı kararı doğrultusunda yapılmıştır. Anılan karar, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun disiplin cezalarına ilişkin m.134 ve m.135 hükümlerinin Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmesine dayanmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, iptal kararında Avukatlık Kanunu'ndaki disiplin suç ve cezalarının belirlilik ve öngörülebilirlik ilkesine uygun şekilde düzenlenmediğini, hangi somut fiilin hangi disiplin cezasını gerektirdiğinin yeterince açık olmadığını vurgulamıştır. Karara göre, önceki düzenleme baro disiplin organlarına geniş ve sınırları belirsiz bir takdir yetkisi tanımakta; bu durum keyfî uygulamalara yol açabilecek nitelik taşımaktadır. Bu nedenle disiplin hukukunun, hukuk devleti ilkesinin zorunlu bir sonucu olarak açık, net ve ölçülü kurallarla düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bu iptal kararının ardından kanun koyucu, Avukatlık Kanunu'nda disiplin cezalarını ve bu cezaları gerektiren fiilleri ayrıntılı ve kademeli biçimde yeniden düzenlemiştir.

Yapılan değişiklikte avukatlara uygulanabilecek disiplin cezaları; uyarma, kınama, para cezası, işten çıkarma ve meslekten çıkarma olarak açıkça sınıflandırılmış, her bir ceza türünün hangi hallerde uygulanacağı tek tek sayılmıştır. Böylece disiplin hukuku alanında belirsizliklerin giderilmesi ve uygulama birliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

Yeni düzenlemede, disiplin cezalarının tanımları ile cezayı gerektiren eylemler arasında açık bir bağ kurulmuş; meslek onuruna, savunma hakkının kutsallığına, özen ve doğruluk yükümlülüklerine aykırı

hal ve hareketler somut olarak açıklanmıştır. Bu yaklaşım, Anayasa Mahkemesinin kararında işaret ettiği belirsizlik sorununu ortadan kaldırmaya yöneliktir.

Ayrıca disiplin cezalarında tekerrür, lehe uygulama ve cezada ağırlaştırma rejimi ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Hakkında disiplin cezası verilen bir avukatın, cezanın kesinleşmesinden itibaren beş yıl içinde yeni bir disiplin suçu işlemesi hâlinde bir derece ağır cezanın uygulanacağı hükmü bağlanmıştır. Buna karşılık, meslekten çıkarma cezası gerektiren hâller dışında olmak üzere, ilk defa disiplin suçu işleyen avukat bakımından daha hafif cezanın uygulanabilmesine imkân tanınmıştır.

Disiplin zamaşımına ilişkin hükümler de Anayasa Mahkemesi kararının gerekçeleri doğrultusunda yeniden ele alınmıştır. Baro Disiplin Kurulunun ceza kovuşturmasının sonucunu beklemesi hâlinde, kesinleşmiş mahkeme kararının baroya bildirilmesinden itibaren bir yıl içinde disiplin cezası verilmemesi durumunda ceza verme yetkisinin zamaşımına uğrayacağı düzenlenmiştir.

Son olarak, meslekten çıkarma cezası dışındaki disiplin cezaları bakımından sicilden silinme imkânı korunmuş; uyarma, kınama, para cezası ve işten çıkarma cezalarının uygulanmasından itibaren beş yıl geçmesi hâlinde avukatın talebi üzerine cezanın sicilden silinmesi düzenlenmiştir.

Neticeten, düzenleme ile Anayasa Mahkemesi'nin kararının gereklilikleri yerine getirilmiş; avukatlara uygulanan disiplin cezalarını gerektiren haller belirlilik ilkesine uygun şekilde yeniden düzenlenmiştir. Böylelikle, baro disiplin organlarının takdir yetkisi sınırlandırılmış; disiplin cezalarının normatif boyutu güçlendirilmiştir.

8. DİĞER DÜZENLEMELER

-Kamu İhale Kanunu'nun 53. maddesinde yapılan değişiklikte, itirazın şikâyet başvuru bedelinin haklılık oranına göre iadesi sistemi getirilmiş; başvuru bedelinin iade usulü, süreleri ve faiz uygulanması ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

-Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu'nda yapılan değişiklikte, fiyat tarifelerinin hazırlanması, onaylanması ve itiraz süreci yeniden düzenlenmiş; uzlaşma komisyonunun oluşumu ve değerlendirme ölçütleri kanun seviyesinde belirlenmiştir.

-Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na eklenen geçici maddeyle, 01.01.2016 tarihinden önceye ait ödenmemiş genel sağlık sigortası (GSS) prim borçlarının fer'ileriyle birlikte tahsilinden vazgeçilmiştir.

-Elektronik Haberleşme Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, abonelik tesisinde biyometrik doğrulama ve kimlik teyidi zorunlulukları getirilmiş; hat sayısına sınırlama, yabancı uyruklulara özgü abonelik usulleri ve idari yaptırımlar ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir.

-Vergi Usul Kanunu'na eklenen geçici maddeyle, belirli hesap dönemlerinde enflasyon düzeltmesi yapılmaması kuralı getirilmiş; bu sürenin Cumhurbaşkanı tarafından uzatılabilmesine imkân tanınmıştır.

-Türk Medeni Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, cebri artırma ve Devlet İhale Kanunu kapsamındaki satışlarda önalım hakkının kullanılamayacağı hüküm altına alınmış; önalım bedelinin yatırılmasına ve dava sürelerine ilişkin kurallar yeniden düzenlenmiştir.

9. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

11. Yargı Paketi ile yapılan düzenlemeler, ceza adalet sisteminde caydırıcılığın artırılması ve uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesi amacını taşıyan kapsamlı bir reform görüntüsü sunmaktadır.

Nitekim Türk Ceza Kanunu'nda birçok suç tipi bakımından ceza alt ve üst sınırlarının yükseltilmesi, yeni nitelikli hâller ihdas edilmesi ve suç kapsamalarının genişletilmesi suretiyle, özellikle kamu düzenini ve toplumsal güvenliği tehdit eden fiillere karşı daha sert bir ceza politikası benimsenmiştir. Bu yönüyle düzenlemeler, cezasızlık algısıyla mücadele edildiği izlenimini vermektedir.

Ancak aynı paket içerisinde, infaz hukukuna ilişkin olarak getirilen Covid-19 düzenlemesinin kapsamının genişletilmesi, bu ceza politikasıyla çelişen sonuçlar doğurmaya elverişlidir.

Suç tarihine göre infaz rejiminin genişletilmesi suretiyle, çok sayıda hükümlünün erken denetimli serbestlikten yararlanmasının önü açılmış; fiilen cezaevinde kalma süresi önemli ölçüde kısaltılmıştır. Bu durum, kanun koyucunun bir yandan ceza miktarlarını artırırken, diğer yandan ceza-

ların cezaevinde infazından vazgeçen bir yaklaşımın benimsediğini göstermektedir.

Ceza hukukunun temel işlevlerinden biri olan caydırıcılık, yalnızca kanun metninde öngörülen ceza miktarlarıyla değil, bu cezaların fiilen infaz edilmesiyle anlam kazanmaktadır.

Cezaların ağırlaştırıldığı bir sistemde, infaz rejiminin geniş istisnalar yoluyla etkisiz hâle getirilmesi, kamuoyunda "cezasızlık" algısını güçlendirme riski taşımaktadır. Bu bağlamda, ceza normlarının sertleştirilmesi ile infazın esnetilmesi arasındaki bu yapısal çelişki, ceza adalet sisteminin bütünlüğünü zedeleyebilecek niteliktedir.

Ayrıca söz konusu infaz düzenlemesinde belirli suçların kapsam dışında bırakılması eşitlik ilkesi bakımından Anayasal bir sorun teşkil etmektedir.

Öte yandan, 11. Yargı Paketi ile Avukatlık Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu'nda yapılan değişiklikler bakımından, Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda daha normatif ve ölçülü bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir.

Özellikle disiplin hukukunda belirliliğin artırılması ve tasarrufun iptali davalarında mutlak karinelere vazgeçilmesi, hukuk devleti ilkesinin güçlendirilmesi açısından olumlu nitelikteki gelişmelerdir.

Sonuç olarak, 11. Yargı Paketi; hukuki öngörülebilirliği artıran ve uygulamadaki pratik sorunların çözümünü içeren düzenlemeler ile kamu güvenliğini tehdit eden fiiller bakımından caydırıcı ceza hükümlerini içermektedir.

Ancak, ceza miktarları artırılırken, infaz rejimi aracılığıyla bu cezaların fiilen etkisinin zayıflatılmasının oluşturduğu çelişki kamuoyunda "cezasızlık algısına" sebebiyet vermektedir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Osman Serhat Demirci](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. 7571 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 631 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

2. www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=4b8a076e-80a8-477c-84fb-019aed0111ef

**DÜZENLEMESİNE GÖRE;
ASKIYA ALINAN HESAP-
TAKİ MENFAATE HÂKİM
KARARIYLA VEYA GE-
ÇİKMESİNDE SAKINCA
BULUNAN HALLERDE
SAVCININ YAZILI EMRİYLE
EL KONULABİLİR; HA-
KİM ONAYI YİRMİDÖRT
SAAT İÇİNDE ALINMALI-
DIR, AKSİ HALDE EL
KOYMA KENDİLİĞİNDEN
KALKAR.**

SÖZLEŞMENİN FESHİ HALİNDE İFAYA EKLENEN CEZAI ŞART

1. Giriş

Hukuki işlemlerde tarafların edimlerini gereği gibi ve zamanında ifa etmemeleri, hukuki ilişkin devamını çoğu zaman katlanılmaz hâle getirmektedir. Bu hallerde kural olarak TBK m. 112 ve devamında yer alan yaptırımlar uygulama alanı bulmaktadır.

Sözleşmelerde tarafların üzerlerine düşen borçları tam ve gereği gibi ifa etmemeleri alacaklı tarafı sözleşmenin feshi yoluna sevk etmektedir. Özellikle bedel ödeme borcunun ihlali gibi sözleşmenin temelini sarsan durumlarda ise fesih sonrasında alacaklının hangi talepleri ileri sürebileceği hususu uygulamada önem kazanmaktadır.

Bu noktada borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi halinde borçlu, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlü ise de sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumu için bir ceza kararlaştırılmışsa, TBK m. 179-182 hükümleri uyarınca alacaklının cezai şart talep hakkı da gündeme gelmektedir.

Ne var ki, özellikle ifaya eklenen cezai şart bakımından, sözleşmenin feshedilmesi hâlinde bu talep hakkının devam edip etmeyeceği hususu, öğretide olduğu kadar Yargıtay kararlarında da tartışmalı bir mesele olarak ortaya çıkmaktadır.

Zira bir yandan cezai şart, borca aykırılığın yaptırımı olarak değerlendirilmekte; diğer yandan fesih ile birlikte asıl edimin ifa borcunun sona ermesi, ifa ile bağlantılı cezai şartın talep edilebilirliğini tartışmalı hâle getirmektedir. Bu nedenle cezai şartın hukuki niteliği ile feshin sözleşme ilişki-

si üzerindeki sonuçlarının birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

2. Cezai Şart Kavramı

Cezai şart borcunun, asıl borcunu ilerde, hiç veya gereği gibi ifa etmediği takdirde alacaklıya karşı ifa etmeyi önceden taahhüt ettiği edime denir. Bu nedenle cezai şart, asıl borca bağlı olarak ve ancak bu borcun ihlali ile doğabilecek olan fer'i bir edimdir. Borçlu cezai şart ödemeyi taahhüt etmişse, artık alacaklı herhangi bir zarara uğradığını iddia etmek veya zararının şümulünü ispat etmek zorunda kalmadan, tazminat elde etme imkânını bulacaktır.

Cezai şartın kararlaştırılabilmesi için asıl borcun mahiyeti önemli değildir; bir verme borcu kadar, yapma veya yapmama borçlarında da cezai şart kararlaştırılabilir. [1]

Cezai şartın kararlaştırılabilmesi için asıl borcun türü önem taşımamakta; verme, yapma veya yapmama borçları bakımından cezai şart öngörülebilir. Ancak cezai şartın varlığı ve talep edilebilirliği, kural olarak sözleşmede bu yönde açık bir hükmün bulunmasına bağlıdır.

Türk Borçlar Kanunu'nun 179. maddesinde cezai şart; seçimlik cezai şart, ifaya eklenen cezai şart ve ifa yerine cezai şart (dönme/fesih cezası) olmak üzere üç farklı türde düzenlenmiştir. Bu ayırım, cezai şartın hangi hâllerde ve hangi kapsamda talep edilebileceğinin belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır.

Türk Borçlar Kanunu'nun 179. maddesi;

“Bir sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumu için bir ceza kararlaştırılmışsa, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı, ya borcun ya da cezanın ifasını isteyebilir.”

Ceza, borcun belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi durumu için kararlaştırılmışsa alacaklı, hakkından açıkça feragat etmiş veya ifayı çekincesiz olarak kabul etmiş olmadıkça, asıl borçla birlikte cezanın ifasını da isteyebilir. Borcunun, kararlaştırılan cezayı ifa ederek sözleşmeyi, dönme veya fesih suretiyle sona erdirmeye yetkili olduğunu ispat etme hakkı saklıdır.”

düzenlemesini içermektedir.

Maddenin birinci bendinde seçimlik cezai şart düzenlenmiştir.

Seçimlik cezai şartla ilişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 12.10.2021 tarihli 2017/2736 E. 2021/1218 K. sayılı ilamında;

“Sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi hâlinde ödenmek üzere cezai şart vaad edilmiş ve aksi de sözleşmede öngörülmemiş ise, alacaklı ya sözleşmenin ifasını ya da cezai şartın ödenmesini isteyebilir. Seçimlik cezai şartta alacaklı seçimlik bir yetkiye sahiptir. Buna göre o şartın gerçekleşmesi yani borcunun asıl edimi hiç veya gereği gibi ifa etmemesi durumunda ya asıl edimin ifasını ister ya da bundan vazgeçerek cezai şartın ödenmesini talep eder. Seçimlik cezai şartta alacaklı hem asıl edimin ifasını hem de cezai şartın ödenmesini isteyemeyecektir.”

Örneğin, satıcının sattığı malı teslim etmesi hâlinde alıcının mal yerine 100.000TL ceza koşulu isteyebileceği kararlaştırılmışsa, alıcı ister malın teslimini, isterse ceza koşulunu isteyebilir. Görüldüğü üzere burada seçimlik bir hak söz konusu olup, alacaklı ancak ya asıl borcun ifasını ya da ceza koşulunun ödenmesini isteyebilir; alacaklı aynı anda hem asıl borcun ifasını hem de ceza koşulunun ödenmesini kural olarak isteyemez. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, asıl borcun sonraki imkânsızlık nedeniyle ifâ imkânının ortadan kalkması hâlinde, alacaklıya tanınmış olan bu seçim hakkı bir anlam ifade etmez. Asıl borcun ifası imkânsız olduğunda, alacaklı koşulları varsa yalnızca tazminat isteme hakkına sahip olur. Buna göre alacaklı, ya zararının tazmin edilmesini ya da ceza koşulunun ödenmesini ister.” şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Buna göre, seçimlik cezai şart, borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi hâlinde uygulanmak üzere kararlaştırılan ve alacaklıya, asıl borcun ifası ile cezai şartın ödenmesi arasında bir seçim yapma imkânı tanıyan cezai şart türüdür. TBK m. 179/1 uyarınca, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı, ya borcun ifasını ya da cezai şartın ödenmesini talep edebilir.

Bu tür cezai şartta, alacaklı aynı anda hem asıl borcun ifasını hem de cezai şartın ödenmesini isteyemez. Buradaki seçim yetkisi borçluya değil, alacaklıya aittir. Borçlu, borca aykırı davranarak cezai şartı ödemek suretiyle borçtan kurtulma hakkına sahip değildir; alacaklı asıl borcun ifasını talep etmeye devam edebilir.

Maddenin ikinci bendinde ifaya eklenen cezai şart düzenlenmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 7.7.2021 tarihli 2017/3169 E. 2021/948 K. sayılı ilamında;

“Ceza, borcun belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi durumu için kararlaştırılmışsa alacaklı, hakkından açıkça feragat etmiş veya ifayı çekincesiz olarak kabul etmiş olmadıkça, asıl borçla birlikte cezanın ifasını da isteyebilir denilmek suretiyle ifaya ekli cezai şart düzenlenmiştir. Bu cezaya, gecikme cezası da denmektedir.

Anılan hükme göre borçlunun borca aykırı davranışı hâlinde, alacaklı hem aynen ifayı, hem de kararlaştırılan cezanın ödenmesini talep edebilecektir. Bu nedenle, burada ceza koşulunun aynen ifaya ilave olarak (kümülatif) talep edilebilmesi olanaklıdır.

Borçlunun borca aykırı davranışı hâlinde alacaklının ifaya ek olarak talep ettiği alacak bir ceza koşulu alacağı ise, zarar koşulunu gerektirmez. Alacaklı borçlunun borca aykırı davranışı nedeniyle zarara uğramasa dahi kararlaştırılan ceza koşulunu talep edebilir.

Ifaya ekli cezai şartın istenebilmesi için sözleşmede açıkça kararlaştırılmış olmadıkça gecikmiş ifanın çekincesiz olarak kabul edilmemesi gerekir. Aksi hâlde cezai şartı isteme hakkı düşer. Gecikmiş ifadan önce keşide edilen ihtarla gecikme cezası isteme hakkı saklı tutulmuş, sözleşmede cezai şart talep edilemek için ihtirazi kayda gerek olmadığı kararlaştırılmış ya da ifadan önce alacaklının bu hakkını saklı tuttuğu anlamına gelecek davranışları mevcut ise sonradan yapılan teslimde çekince konulmamış olsa dahi cezai şart isteme hakkı düşmez, talep edilebilir.” şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Buna göre, ifaya eklenen cezai şart, borcun belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi gibi hâller için kararlaştırılan ve alacaklıya, asıl borçla birlikte cezai şartın da talep edilmesi imkânını tanıyan cezai şart türüdür. TBK m. 179/2 hükmü uyarınca, alacaklı açıkça feragat etmiş veya ifayı çekincesiz olarak kabul etmiş olmadıkça, asıl borçla birlikte cezai şartın ödenmesini isteyebilir.

Bu tür cezai şartta, cezai şart aynen ifaya ek (kümülatif) olarak talep edilebilmektedir. Alacaklının cezai şart talep edebilmesi için zarara uğramış olması şart değildir. Borcun geç veya eksik ifa edilmesi, cezai şartın talep edilebilirliği bakımından yeterlidir.

Maddenin üçüncü bendinde ifa yerine cezai şart (dönme/fesih cezası) düzenlenmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 29.6.2021 tarihli 2017/2245 E. 2021/880 K. sayılı ilamında;

“Dönme (fesih) cezası olarak da adlandırılan ifayı engelleyen cezai şart ise maddenin üçüncü bendinde hükme bağlanmıştır. Burada borçlunun cezai şartı ödemek suretiyle tek taraflı olarak sözleşmeden dönme hakkına sahip olduğunu ispat yetkisi saklı tutulmuştur.

Böylece borçlu alacaklı ile yaptığı anlaşmada dilerse sözleşmeden dönmeyi ve alacaklıya sadece cezai şartı ödemeyi kararlaştırabilir. Bu tür cezai şartta borçlu cezayı ödemek suretiyle sözleşmeden

dönebileceği gibi, alacaklı da sadece ceza şartın ödenmesini talep edebilir. Bu durumda artık alacaklı borçludan asıl edimin ifasını isteyemeyecektir.

Seçimlik ve ifaya eklenen ceza koşulu, borçlunun borcunu ihlal etmesine karşı alacaklıya bir talep hakkı sağlarken, dönme cezası borcun ihlali koşulu aranmaksızın, belirli bir meblağı ödemek suretiyle borçluya sözleşmeyi sona erdirmeye imkânı verir. Borçlu, borca aykırı davranışı bulunmasa bile, ceza koşulunu ödeyerek sözleşmeyi ortadan kaldıracaktır. Burada asıl borcun ifasının yerini dönme (fesih) cezası almaktadır.

Bundan dolayı dönme cezasının, asıl borcun alacaklı lehine ifasını teminat altına almak gibi bir işlevinin bulunmadığı, aksine onu zayıflatıcı rol oynadığı söylenebilir.” şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Buna göre, ifa yerine cezai şart, borçluya cezai şartı ödemek suretiyle sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirmeye imkânı tanıyan cezai şart türüdür. TBK m. 179/3 hükmü uyarınca, borçlu kararlaştırılan cezayı ödeyerek sözleşmeden dönme veya sözleşmeyi feshetme yetkisine sahiptir.

Bu tür cezai şartta, cezai şart asıl borcun ifasının yerini almaktadır. Borçlu, borca aykırı davranmaksızın dahi cezai şartı ödeyerek sözleşme ilişkisinden çıkabilmektedir. Bu nedenle dönme (fesih) cezasının, ifaya eklenen veya seçimlik cezai şarttan farklı olarak, asıl borcun ifasını güvence altına alan bir işlevi bulunmamaktadır.

Bu çerçevede cezai şart, Türk Borçlar Kanunu sistematüğünde, borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesine bağlanan sözleşmesel bir yaptırım olarak karşımıza çıkmakta; ancak türüne göre asıl borç ile kurduğu ilişki farklılık göstermektedir.

Seçimlik cezai şartta alacaklıya asıl edim ile cezai şart arasında bir tercih imkânı tanınırken, ifaya eklenen cezai şartta asıl edimin ifası ile birlikte cezai şartın da talep edilebilmesi mümkün olmakta; ifa yerine cezai şartta ise cezai şart, asıl borcun ifasının yerini almaktadır. Bu ayırım, cezai şartın hangi hâllerde ve hangi kapsamda talep edilebileceğinin belirlenmesi bakımından olduğu kadar, sözleşmenin feshi hâlinde cezai şartın akıbetinin tespiti açısından da belirleyici nitelik taşımaktadır.

Nitekim özellikle ifaya eklenen cezai şart bakımından, sözleşmenin feshedilmesi hâlinde bu talep hakkının devam edip etmeyeceği hususu, cezai şartın hukuki niteliği ile feshin sonuçlarının birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir.

3. Sözleşmenin Feshi Halinde İfaya Eklenen Cezai Şart

İfaya eklenen cezai şart, borcun belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi gibi hâller için öngörülen ve alacaklıya, asıl edimle birlikte cezai şartın da talep edilmesi imkânını tanıyan bir yaptırım niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle ifaya eklenen cezai şart, esas itibarıyla ifa ilişkisinin devam ettiği ve borcun gecikmeli veya eksik de olsa yerine getirildiği hâllerde uygulama alanı bulmaktadır. Ne var ki, sözleşmenin feshedilmesi, ifaya eklenen cezai şartın talep edilebilirliği bakımından farklı bir hukuki değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır.

Sözleşmenin feshi, sözleşmeyi ileriye etkili olarak sona erdiren ve kural olarak tarafları asıl edimin ifası borcundan kurtaran bir yenilik doğuran hakttır. Bu nedenle fesih hâlinde artık asıl edimin ifası talep edilemeyeceği gibi, ifa ile birlikte talep edilebilen hakların akıbeti de tartışmalı hâle gelmektedir. Bu bağlamda, ifaya eklenen cezai şartın, fesih sonrası talep edilip edilemeyeceği sorusu, cezai şartın asıl edime sıkı sıkıya bağlı ferî niteliği ile borca aykırılığın yaptırımı olma özelliği arasındaki denge çerçevesinde ele alınmalıdır.

Öğretide ağırlıklı olarak kabul edilen görüşe göre de, ifaya eklenen cezai şartın fesih hâlinde talep edilebilmesi mümkün değildir. Bu görüşe göre, fesih ile birlikte ifa borcu sona erdiğinden, ifa ile birlikte talep edilebilen bir cezai şartın hukuki dayanağı da ortadan kalkmaktadır. Bu nedenle fesih sonrası ifaya eklenen cezai şartın talep edilmesi, cezai şartın fonksiyonuna ve TBK m. 179/2 hükmünün sistematığına aykırılık teşkil eder.

Yargıtay uygulaması da esas itibarıyla bu yaklaşımı destekler niteliktedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 26.2.2016 tarihli 2014/524 E. 2016/192 K. sayılı ilamında;

“Sözleşmeye aykırı davranılması halinde, diğer bir deyişle, sözleşme hiç yerine getirilmediğinde veya eksik yerine getirildiğinde ödenmek üzere kararlaştırılmış ise, bu seçimlik ceza niteliğindedir (818 s. BK. m.158/1; 6098 s. TBK. m. 179/1). Seçimlik cezanın istenebilmesi, asıl borcun muaccel olması koşuluna bağlıdır. Borçlu, asıl bor-

cu ifa etmemiş veya eksik ifa etmişse, sözleşmeyi feshetmeyen alacaklı, aksi kararlaştırılmamışsa borçludan sözleşmeye dayanarak ya akdin ifasını veya seçimlik cezanın ödenmesini isteyebilir. Fakat sözleşmede akdin ifası ile cezai şartın ödenmesinin birlikte istenebileceği kararlaştırılabilir.

818 s. BK'nın 158/2.fıkrasında (6098 s. TBK. m. 179/2) düzenlenen ceza, ifaya eklenen cezai şarttır. Burada ceza, asıl borcun belirli zamanda veya yerde yerine getirilmemesi halinde kabul edilmiştir. Alacaklı, kusuru ile temerrüde düşen borçlunun mevcut durumdaki ifasını kabul etmekte ve ancak ifa zamanında ve yerinde yapılmadığından, sözleşmede kararlaştırılan cezayı talep etme hakkını kazanmaktadır. İfaya eklenen cezai şart, özellikle borcun geç ifa edilmesi halinde uygulanır ve uygulamada en çok rastlanan cezai şart türüdür.

818 s. BK'nın 158/1 ve 2.fıkralarında (6098 s. TBK. m. 179/1-2) düzenlenen cezanın istenebilmesi için asıl borca ilişkin sözleşmenin fesih olunmaması (veya sözleşmeden dönülmemesi) gerekir. Başka bir anlamla, sözleşmenin yürürlükte olması gerekir. Zira, sözleşmeden dönen (veya sözleşmeyi fesheden) taraf, döndüğü veya feshettiği yani ortadan kaldırdığı sözleşmenin artık yürürlükten kalkmış olan hükümlerine dayanarak ceza isteyemez.” şeklinde hüküm kurulmuştur.

Bu karar doğrultusunda, ifaya eklenen cezai şartın talep edilebilirliğinin, sözleşmenin yürürlükte olmasına ve asıl edimin ifa sürecinin devam etmesine bağlı olduğu açıkça ortaya konulmaktadır. Nitekim ifaya eklenen cezai şart, borçlunun edimi geç veya gereği gibi ifa etmesine rağmen alacaklının ifayı kabul ettiği hâllerde, gecikmeden veya eksik ifadan kaynaklanan ihlalin yaptırımı olarak öngörülmektedir. Bu yönüyle söz konusu cezai şart türü, fesih gibi sözleşmeyi sona erdiren bir yenilik doğuran hakkın kullanılmasıyla birlikte işlevini yitirmektedir.

Bununla birlikte, sözleşmede cezai şartın fesih hâlinde de uygulanacağına ilişkin açık ve tereddüde yer vermeyecek bir düzenleme bulunması durumunda, cezai şartın hukuki niteliğinin yeniden değerlendirilmesi gerekecektir. Zira tarafların iradesiyle, başlangıçta ifaya eklenen cezai şart olarak adlandırılan bir yaptırımın, fesih sonrasında da uygulanabilir kılınması hâlinde, bu cezai şartın artık ifaya eklenen cezai şart değil, mahiyeti itibarıyla feshe bağlanan bir cezai şart, diğer bir ifadeyle fesih cezası niteliği taşıdığı kabul edilmeli-

dir. Bu durumda cezai şartın talep edilebilirliği, ifaya eklenen cezai şart hükümleri çerçevesinde değil, sözleşmenin sona ermesine bağlanan bağımsız bir yaptırım olarak değerlendirilmelidir.

Nitekim Yargıtay bazı kararlarında, sözleşmenin feshinden önce muaccel olup olmadığına bakmaksızın, sözleşmenin feshi durumunda ceza koşulunun talep edilemeyeceğini; ancak tarafların anlaşmasıyla aksinin kabul edilebileceğini ifade etmiştir. (Yargıtay 15. HD. T. 13.11.2017, E. 2016/1632, K. 2017/3919)

Bu çerçevede, sözleşmenin feshi hâlinde ifaya eklenen cezai şartın talep edilebilirliğinin tamamen ortadan kalktığını söylemek her durumda mümkün değildir. Zira fesih, sözleşmeyi ileriye etkili olarak sona erdiren bir hukuki işlem olup, fesih anına kadar sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam etmektedir. Bu nedenle fesih tarihine kadar gerçekleşen borca aykırılıklar bakımından, sözleşmede öngörülen cezai şartın doğmuş olması hâlinde, bu alacağın korunmaya devam ettiği kabul edilmelidir.

Nitekim Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 04.04.2011 tarihli 2010/7438 E. 2011/2040 K. sayılı ilamında da; *“Dairemizin yerleşik içtihat ve uygulamalarına göre fesih halinde sözleşmede kararlaştırılan BK'nın 158/II. maddesine uygun ifaya ekli gecikme cezası ya da müspet zarar kapsamındaki gecikme tazminatının talep edilmesi mümkün değil ise de; sözleşmedeki cezai şart gecikme halinde fesih edilemeyen süreyle ilgili olarak kararlaştırılmış olduğundan, bu hüküm gereğince yüklenici temerrüdü gerçekleşse dahi belirtilen süre geçinceye kadar arsa sahibinin sözleşmeyi fesih etmesi mümkün değildir. Bu halde davacı arsa sahibi daha sonra fesih hakkını kullansa dahi fesih edilemeyen cezalı süreyle sınırlı olarak gecikme cezası ya da tazminatını isteyebilir.”* şeklinde hüküm kurulmuştur.

Bu bağlamda, ifaya eklenen cezai şartın talep edilebilirliği bakımından belirleyici olan husus, cezai şartın hangi döneme ilişkin olarak kararlaştırıldığı ve borca aykırılığın fesih öncesinde mi yoksa fesih sonrasında mı gerçekleştiğidir. Sözleşmenin feshi halinde fesih zamanına kadar sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurduğu için, bu ana kadar gerçekleşen ihlale dayanarak ceza koşulu talep edilebilir.

Bu nedenle, sözleşmenin feshi hâlinde ifaya eklenen cezai şartın talep edilebilirliği bakımından mutlak bir yasak söz konusu olmayıp, cezai şartın fesih öncesine mi yoksa fesih sonrasında mı ilişkin olduğu yönünde bir ayırım yapılması gerekmektedir. Fesih anına kadar sözleşmenin yürürlükte olması sebebiyle bu süre içerisinde gerçekleşen temerrüt veya borca aykırılık hâllerine bağlanan cezai şart alacaklarının doğduğu ve talep edilebilirliğini koruduğu kabul edilmelidir. Buna karşılık, fesih sonrasına ilişkin dönem bakımından, ifa borcu sona erdiğinden, ifaya eklenen cezai şartın talep edilmesi mümkün değildir.

Bu çerçevede, ifaya eklenen cezai şartın sözleşmenin feshi hâlindeki hukuki akıbetinin belirlenmesinde; fesih türü, cezai şartın sözleşmedeki işlevi, hangi döneme ilişkin olarak kararlaştırıldığı ve borca aykırılığın zamanı gibi hususlar birlikte değerlendirilmelidir.

Bu noktadan hareketle, sözleşmenin feshi hâlinde alacaklının, ifaya eklenen cezai şart dışında hangi tazminat taleplerini ileri sürebileceği ve fesih sonrası zararların hangi kapsamda talep edilebileceği hususu ayrıca ele alınmalıdır. Zira cezai şartın fesih nedeniyle talep edilemediği veya sınırlı olarak talep edilebildiği hâllerde, alacaklının uğradığı zararların giderimi bakımından tazminat hükümleri önem kazanmaktadır.

4. Ifaya Eklenen Cezai Şartın Fesih Sonrası Tazminat Talepleri Bakımından Değerlendirilmesi

Yargıtay'ın yerleşik içtihatları bağlamında, ifaya eklenen cezai şartın, sözleşmenin feshi hâlinde kural olarak talep edilemeyeceğinin kabul edilmesi, alacaklının fesih sonrası tamamen korumasız kaldığı anlamına gelmemektedir.

Zira cezai şart, borca aykırılığın sözleşmesel bir yaptırımı olup, fesih sonrasında devre dışı kalması, borçlunun hukuka aykırı davranışının sonuçsuz kalacağı şeklinde yorumlanamaz.

Nitekim ifaya eklenen cezai şartın talep edilememesi, yalnızca bu yaptırımın sözleşmeye özgü ve ifaya bağlı niteliğinden kaynaklanmaktadır. Bu durumda alacaklının, borçlunun sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle uğradığı zararları, genel hükümler çerçevesinde talep edebilmesi mümkündür.

Başka bir ifadeyle, Yargıtay'ın yerleşik içtihatları bağlamında, fesih hâlinde ifaya eklenen cezai şart devre dışı kalsa dahi,

borca aykırılığın hukuki sonuçları tamamen ortadan kalkmaz. Bu çerçevede, sözleşmenin feshi sonrasında alacaklının ileri sürebileceği taleplerin hukuki dayanağı artık cezai şart hükümleri değil, borca aykırılıktan doğan genel tazminat sorumluluğudur.

Ancak bu durumda, cezai şarttan farklı olarak, alacaklının uğradığı zararı ve zarar ile borca aykırı davranış arasındaki illiyet bağıını ispat etmesi gerekecektir.

Dolayısıyla fesih sonrası dönemde, ifaya eklenen cezai şartın yerine geçecek otomatik bir yaptırımdan söz etmek mümkün değildir. Alacaklının korunması, ancak genel hükümlere göre açılacak tazminat talepleriyle sağlanabilir.

Bu durum, ifaya eklenen cezai şart ile fesih arasındaki ilişkinin, cezai şartın fer'î ve ifaya bağlı karakterinin doğal bir sonucu olduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda, Yargıtay'ın yerleşik içtihatları bağlamında, sözleşmenin feshi hâlinde ifaya eklenen cezai şartın talep edilemeyeceği yönündeki kabul, borca aykırılığın sonuçlarını ortadan kaldırmamakta; yalnızca tarafların sözleşme ile öngördükleri özel yaptırımın uygulanma alanını sona erdirmektedir.

5. Sonuç

Sözleşmelerde cezai şart, borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesine bağlanan sözleşmesel bir yaptırım olarak alacaklı lehine önemli bir güvence işlevi görmektedir. Ancak cezai şartın türüne göre asıl borç ile kurduğu ilişki farklılık göstermekte; bu durum özellikle sözleşmenin feshi hâlinde cezai şartın akıbetinin belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir.

Türk Borçlar Kanunu'nun 179. maddesi kapsamında düzenlenen ifaya eklenen cezai şart, niteliği gereği asıl edimin ifasıyla birlikte talep edilebilen, ifa sürecine bağlı ve fer'î bir yaptırımdır. Bu nedenle sözleşmenin feshi hâlinde, kural olarak ifaya eklenen cezai şartın talep edilmesi mümkün değildir. Zira fesih ile birlikte asıl edimin ifa borcu sona ermekte; ifa ile bağlantılı olan cezai şart da hukuki dayanağını kaybetmektedir.

Bununla birlikte, sözleşmenin feshi ileriye etkili sonuç doğurduğundan, fesih anına kadar sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam etmektedir. Bu sebeple, fesih tarihine kadar gerçekleşen borca aykırılıklar bakımından, cezai şartın doğmuş olması hâlinde bu alacağın talep edilebilirliğini koruduğu kabul edilmelidir.

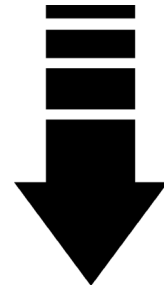
Nitekim Yargıtay uygulaması da, cezai şartın hangi döneme ilişkin olarak kararlaştırıldığı ve borca aykırılığın zamanını esas alan bir değerlendirme yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öte yandan, sözleşmede cezai şartın fesih hâlinde de uygulanacağına ilişkin açık bir düzenleme bulunması durumunda, bu yaptırımın artık ifaya eklenen cezai şart olarak değil, mahiyeti itibarıyla feshe bağlanan bağımsız bir cezai şart olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu hâlde cezai şartın talep edilebilirliği, ifaya eklenen cezai şart hükümleri çerçevesinde değil, taraf iradesi doğrultusunda belirlenen fesih cezası hükümleri kapsamında ele alınmalıdır.

Son olarak, ifaya eklenen cezai şartın fesih nedeniyle talep edilemediği veya sınırlı olarak talep edilebildiği hâllerde, alacaklının borçlunun sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle uğradığı zararları genel hükümlere göre tazminat talebiyle ileri sürebileceği kabul edilmelidir. Bu durum, cezai şartın devre dışı kalmasının borca aykırılığın hukuki sonuçlarını tamamen ortadan kaldırmadığını; yalnızca sözleşme ile öngörülen özel yaptırımın uygulanma alanını sona erdirdiğini göstermektedir.

Neticeten, sözleşmenin feshi hâlinde ifaya eklenen cezai şartın talep edilebilirliği, cezai şartın niteliği, hangi döneme ilişkin olarak kararlaştırıldığı ve borca aykırılığın fesih öncesinde mi yoksa fesih sonrasında mı gerçekleştiği hususları birlikte değerlendirilmek suretiyle belirlenmelidir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Ezgi Karpınar](#)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Akman S./Burcuoğlu H./Altop A./Tekinay, S.S.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, ... 1993, s. 358-359

TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU TARAFINDAN ALINAN TİCARİ VE İKTİSADİ BÜTÜNLÜK KARARININ ANAYASAL ÇERÇEVEDE DEĞERLENDİRİLMESİ

1. GİRİŞ

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 134. maddesi uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) tanınan "Ticari ve İktisadi Bütünlük" (TİB) oluşturma ve satış yetkisi, borçlu ile alacak ilişkisi içerisinde bulunan üçüncü kişi alacaklılar bakımından önemli anayasal tartışmaları beraberinde getirmektedir. TİB kapsamına alınan malvarlığı unsurları üzerinde, iki yıl süreyle haciz uygulanamaması ve cebri icra yoluyla satış talep edilememesi, üçüncü kişi alacaklıların alacaklarına erişiminin fiilen önüne geçen bir hukuki engel niteliği taşımaktadır.

Kamu alacaklarının etkin şekilde tahsil edilmesini amaçlayan bu mekanizma, alacaklı üçüncü kişilerin meşru alacak haklarını uzun süreli ve belirsiz biçimde askıya almakta; bu yönüyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan "mülkiyet hakkı" ile 36. maddede düzenlenen "hak arama hürriyeti" bakımından sorunlar doğurmaktadır. Söz konusu TİB kararının anayasal sınırları; ölçülülük ve hukuki belirlilik ilkeleri çerçevesinde ele alınarak, TMSF'nin tahsilat önceliğinin üçüncü kişi alacaklılar üzerinde orantısız ve katlanılması güç bir külfete dönüşüp dönüşmediği, yüksek yargı içtihatları ve anayasal ilkeler ışığında değerlendirilecektir.

2. CMK 133. MADDE KAPSAMINDA TMSF'NİN KAYYIMLIK GÖREVİ VE BANKACILIK KANUNU İLE İLİŞKİSİ

Yasal dayanağını 5411 sayılı Bankalar Kanunu oluşturan TMSF; bankaların iflası veya faaliyetlerinin durdurulması gibi olumsuz durumlarda Türkiye'nin finansal güvenliğini, sigorta ve denetim mekanizması ile korumayı amaçlayan bir kamu kurumu olarak 1983 yılında kurulmuştur. [1] Bugün gelinen noktada, 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun (CMK) "Şirket yönetimi için kayyım tayini" başlıklı 133. maddesine konu katalog suçların, bir şirket faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğuna dair kuvvetli şüphe söz konusuysa bu şirketlere mahkeme tarafından kayyım atanmaktadır. Bu kanun hükmü doğrultusunda 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile CMK'nın 133. maddesi kapsamında kayyım atanan şirketlerin kayyımlik görevi, TMSF'ye devredilmiş

olup işbu KHK, 2016 yılında çıkarılan ve içerisinde olağanüstü hal düzenlemelerine yer veren 6758 sayılı Kanun ile kanunlaştırılmıştır.

6758 sayılı Kanun'un 19. maddesinin 2. fıkrasında: "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra ve olağanüstü halin devamı süresince terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca şirketlere ve bu Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca varlıklara kayyım atanmasına karar verildiği takdirde, kayyım olarak Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu atanır." şeklinde hüküm kurulmuş ve böylece, CMK madde 133 doğrultusunda kendisine kayyım atanan şirketlerde kayyımlik görevini yapacak olan kurumun, bundan böyle TMSF olduğu sabit hale gelmiştir.

Öte yandan bankalara kayyım olarak atanan TMSF'nin kayyımlik görevi ile bağlantılı olarak aldığı kararları da ayrıca düzenleyen 5411 sayılı Bankalar Kanunu'ndaki konuya ilişkin hükümler, CMK'nın 133. Maddesi gereğince kendisine mahkeme kararı ile TMSF'nin kayyım olarak atandığı şirketler bakımından da kıyasen uygulanır. Zira işbu duruma 04/02/2025 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 7539 sayılı Kanun'un 7. maddesine eklenen Geçici Madde 2 ile yer verilmiştir:

"...Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi gereğince şirketlere veya 128 inci maddesinin onuncu fıkrası gereğince malvarlığı değerlerine kayyım atanmasına karar verildiği takdirde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl süreyle Tasarruf Mevduatı Sigorta

Fonu kayyım olarak atanabilir. Bu halde kayyımlik hak ve yetkileri bakımından 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununda Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna verilen hak ve yetkiler kıyasen uygulanır."

3. TİCARİ VE İKTİSADİ BÜTÜNLÜK (TİB) KARARININ HUKUKİ NİTELİĞİ VE AMACI

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu gerek bankaların finansal krizlerinin çözümünde gerekse belirli suç eylemleri sonucunda elde edilen suç gelirleriyle mücadelede rol almaktadır. TMSF'ye tanınan bu geniş yetki alanında tartışmaya konu kurumların başında "Ticari ve İktisadi Bütünlük Kararı" (TİB) gelmektedir.

TİB kararının vücut bulduğu hüküm, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 134. maddesidir. Söz konusu madde; iktisadi bütünlüğü, bir satış yöntemi olarak ele almaktadır.

Buna göre TMSF'nin kayyımlik görevini yerine getirdiği bir banka veya şirketin borçları nedeniyle haczedilmiş varlıklar; menkul ve gayrimenkul mallar, hak ve alacaklar, fikri ve sinai mülkiyet haklarının ayrı ayrı satılması halinde değerlerinde azalma meydana gelecek olması ya da bunların bir bütün olarak satılmasının alacağın tahsilini daha etkin ve avantajlı kılması durumunda, TMSF Kurulu kararıyla söz konusu malvarlığı unsurları bir araya getirilerek

"Ticari ve İktisadi Bütünlük" tesis edilir. Böylece TMSF'nin almış olduğu TİB kararı ile borçlunun mallarının alacağın en yüksek değeri ile tahsili amaçlanır.

4. TİCARİ VE İKTİSADİ BÜTÜNLÜK KARARININ MÜLKİYET HAKKI VE HAK ARAMA HÜRRİYETİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 134. maddesinin 5. fıkrasında; "... Ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturulmasına karar verilmesinden itibaren iki yıl içerisinde ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturan varlıklar ile ilgili işletmelere ait menkul, gayrimenkul ve her türlü hak ve alacaklar ile üçüncü kişiler nezdindekiler de dahil nakit varlıklarının imtiyazlı alacaklılar dâhil üçüncü kişiler tarafından haczi, muhafaza altına alınması ve satışı talep edilemez, mahcuzların maliklerinin iflasına karar verilemez, finansal kiralama sözleşmelerinin feshi talep edilemez, işbu sözleşmeler kapsamındaki varlıkların iadesine karar verilemez, ilgili takyidatlar hakkında zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez." ifadesi 31/10/2016 tarihli 678 sayılı KHK ile gelmiş olup 01/02/2018 tarihli 7071 sayılı Kanun ile aynen kabul edilmiştir.

İlgili fıkra da yer alan söz konusu ifade ile TİB kararı verilen varlıklar üzerinde karar tarihinden itibaren iki yıl boyunca bu malvarlıklarına üçüncü kişiler tarafından başka hacizlerin uygulanamayacağı ve satışının istenemeyeceği hüküm altına alınmıştır. TMSF her ne kadar TİB kararı ile kamu alacağını etkili bir şekilde tahsil etmeye çalışmakta ise de üçüncü kişi alacaklıların alacakları tehlikeye girmekte ve bu noktada birtakım anayasal tartışmalar gündeme gelmektedir.

Zira bu düzenleme, imtiyazlı alacaklılar da dahil olmak üzere tüm alacaklıların Anayasa madde 35 ile korunan "mülkiyet hakkı" kapsamındaki alacaklarının hukuki yoldan tahsilini iki yıl gibi uzun bir süre boyunca askıya alarak mülkiyet hakkına yönelik belirsiz ve ağır bir müdahale teşkil etmektedir. Bu noktada Anayasa Mahkemesi'nin 2013/865 başvuru numaralı, 01/06/2016 karar tarihli bireysel başvuru kararında (Cemtur Kararı);

iktisadi bütünlük kapsamında yapılan bir satışın, mülkiyet hakkını ihlal ettiğine ve bu şekilde yapılan satışlarda iyiniyetli üçüncü kişilerin kesinleşmiş yargı kararlarına dahi konu olan alacaklarının iki yıllık uzun bir süre boyunca görmezden gelinmesinin ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacağına yönelik karar verilmiştir. Söz konusu bireysel başvuru kararında, ölçülülük ilkesine aykırılık ile mülkiyet hakkının ihlali şu şekilde ifade edilmiştir:[2]

"169. Konunun bir başka boyutu ise TMSF tarafından el konan şirketlerin aynı nitelikte devam eden hizmet alımlarına istinaden hizmet verenlere ödeme yapılırken aynı hizmeti el koyma tarihinden önce bu şirketlere sağlamış olan ve el konan Bankayı zarara uğrattığı veya kaynaklarını kullandığına dair hiçbir tespit bulunmayan iyi niyetli üçüncü kişilerin haklarının tamamen görmezden gelinmesi ve bu kişilere olan borçların ödenmemesidir. TMSF tarafından yönetim ve denetimine el konan şirketlerin varlıklarını ve faaliyetlerini sürdürmeleri için mal ve hizmet alımlarına devam edilmesi ve bunun karşılığında ödeme yapılması elbette olağan kabul edilmelidir.

Ancak aynı nitelikli mal ve hizmet alımı karşılığı ödenmemiş geçmiş dönem borçlarının ödeme işlemlerinin durdurulması hatta icra ve iflas takibine konu olan ve hakkında mahkeme kararı bulunanlar dâhil tamamının görmezden gelinmesi ölçülülük ilkesi ve hukuk devleti ile izah edilemez.

170. Sonuç olarak başvurunun borçlu Şirketten olan, bankacılık faaliyetleriyle ilgisi bulunmayan ve tahsil etme aşamasına getirdiği alacağını tahsil etmesinin borçlu Şirkete TMSF tarafından el konması sonrasında ilgili mevzuata dayanılarak ve geçmişte doğmuş borç-alacak ilişkilerinin yine geçmişte başlamış takip ve tahsil işlemlerine etkili şekilde bu mevzuat hükümleri uygulanarak yapılan müdahaleler ile engellenmesi, borçlu Şirketin tüm varlıklarının TMSF tarafından başvurunun sürece dâhil edilmeden satılarak elde edilen gelirin geçmiş dönem borçlarını ödeme yetkisi olduğu hâlde bunların ödenmeksizin tamamının diğer kamu alacakları ile TMSF'nin el konulan Banka kaynaklı alacaklarına karşılık olarak ayrılması, bu süreçte iyi niyetli üçüncü kişi olduğu anlaşılan başvurunun haklarının gözetilmeyerek alacağını tahsil etme imkânının ortadan kaldırılması ve devletin denetim ve gözetiminden sorumlu olduğu batan Banka nedeniyle oluşan banka zararının dolaylı olarak başvurucuya yüklenmesi nedenleriyle başvuru aleyhine meydana getirilen hukuki belirsizlik gözönünde bulundurulduğunda, batan bankanın "kamu tarafından üstlenilen zararlarının karşılanması" şeklindeki kamu yararı amacıyla karşılaştırıldığında başvurunun üzerine aşırı bir yüke sebep olduğu ve başvurunun mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında gözetilmesi gereken adil dengenin başvuru aleyhine bozulduğu kanaatine ulaşılmıştır.

171. Açıklanan nedenlerle başvurunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir."

Yine aynı şekilde AYM tarafından verilen 2016/9303 başvuru numaralı 29/11/2023 karar tarihli güncel bireysel başvuru kararında; TİB satışı sonrası sıra cetveli oluşturularak paranın dağıtılması sürecinde, üçüncü kişi alacaklıların haklarının gözetilmemesi mülkiyet hakkı ihlali sayılmış ve yukarıdaki Cemtur Kararı'na atıfta bulunularak aynı yönde hüküm kurulmuştur. [3]

Ayrıca belirtmek gerekir ki; 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 134. maddesinin 5. fıkrasının son cümlesiyle öngörülen ve ticarî ve iktisadi bütünlük (TİB) kararının tesisinden itibaren üçüncü kişi alacaklıların iki yıl boyunca haciz koyma, muhafaza ve satış talep etme imkanlarının tamamen ortadan kaldırılmasına yol açan düzenleme, Anayasa'nın 36. maddesiyle güvence altına alınan "hak arama hürriyeti" ile de bağdaşmamaktadır.

Zira hak arama özgürlüğü, yalnızca bireylerin yargı mercilerine başvurabilmesini değil; aynı zamanda sahip oldukları hakları talep etme ve bu hakların, makul süre içinde fiilen korunmasını ve sonuçlandırılmasını da içeren, mahkemeye etkili erişim hakkını kapsamaktadır. İdari nitelikte bir TİB kararıyla, alacaklıların cebri icra yoluna başvurma yetkisinin yargısal bir değerlendirmeye tabi tutulmaksızın iki yıl süreyle askıya alınması, bu hakkın kullanımını anlamsız hale getirmekte ve yargısal korumayı fiilen etkisiz kılmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik kararlarında da belirtildiği üzere, mülkiyet hakkına ve bu hakkın güvencesi niteliğindeki takip yetkisine yönelik sınırlamaların, hakkın özüne dokunmaması ve ölçülülük ilkesine uygun olması zorunludur.

Alacağın niteliği gözetilmeksizin (imtiyazlı olsun ya da olmasın), alacaklıya bu süreçte etkili bir başvuru veya itiraz yolu tanınmaksızın uygulanan bu iki yıllık idari nitelikteki engel, etkili hak arama hürriyetini orantısız biçimde sınırlamakta ve demokratik hukuk devleti ilkesinin öngördüğü anayasal çerçevenin dışına taşmaktadır.

5. SONUÇ

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 134. maddesi uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na tanınan ticari ve iktisadi bütünlük (TİB) oluşturma ve satış yetkisi, özellikle üçüncü kişi alacaklılar bakımından önemli anayasal sonuçlar doğurmaktadır.

TMSF'nin gerek CMK m.133 kapsamında kayyım sıfatıyla gerekse Bankacılık Kanunu'ndan kaynaklanan yetkileri çerçevesinde aldığı TİB kararları, kamu alacağının tahsilini önceleyen bir mekanizma olarak kurgulanmış olmakla birlikte, uygulamada temel hak ve özgürlükler üzerinde ağır sınırlamalar yaratmaktadır.

TİB kararının, kamu alacaklılarının etkin ve hızlı şekilde tahsil edilmesi gibi meşru bir kamu yararı amacına hizmet etmektedir. Ancak Bankacılık Kanunu'nun 134. maddesinin 5. fıkrasında öngörülen ve TİB kararının tesisinden itibaren üçüncü kişi alacaklıların haciz, muhafaza ve satış talebinde bulunmalarını iki yıl süreyle mutlak biçimde engelleyen düzenleme, alacaklıların Anayasa'nın 35. maddesiyle güvence altına alınan mülkiyet hakkına ağır bir müdahale teşkil etmektedir.

Alacağın niteliği, kaynağı ve alacaklının iyi niyeti gözetilmeksizin uygulanan bu genel ve katı yasa, mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi alacaklılar aleyhine bozmakta ve ölçülülük ilkesini zedelemektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin Cemtur kararı başta olmak üzere konuya ilişkin bireysel başvuru kararlarında, TİB kapsamında gerçekleştirilen işlemlerde iyi niyetli üçüncü kişi alacaklıların haklarının bütünüyle göz ardı edilmesinin, alacaklılar üzerinde aşırı ve orantısız bir külfet yarattığı açıkça ortaya konulmuştur.

Kamu yararı amacıyla yapılan müdahalelerin, alacaklıların kesinleşmiş yargı kararlarına dayanan alacaklarını dahi işlevsiz hale getirmesi, mülkiyet hakkının ihlali olarak değerlendirilmiştir.

Güncel içtihatlarda da bu yaklaşımın sürdürüldüğü ve TİB satışları sonrasında sıra cetveli oluşturulurken üçüncü kişi alacaklıların haklarının gözetilmemesinin anayasal ihlal sonucunu doğurduğu görülmektedir. Öte yandan, TİB kararıyla alacaklıların cebri icra yoluna başvurma imkânlarının idari bir kararla ve yargısal denetime tabi olmaksızın askıya alınması, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama hürriyeti bakımından da ciddi sorunlar doğurmaktadır.

Hak arama özgürlüğü, yalnızca mahkeme-ye erişimle sınırlı olmayıp, tanınan hakların makul bir süre içinde fiilen korunmasını ve sonuç doğurmasını da kapsamaktadır. Bu yönüyle, iki yıl boyunca mutlak bir takip yasağı öngören düzenleme, alacaklıların yargısal korunma mekanizmalarından fiilen yararlanmasını engelleyerek hak arama hürriyetini işlevsiz hale getirmektedir.

Sonuç itibarıyla, TİB kararının mevcut yasal çerçevesiyle uygulanmasının, kamu alacağının korunması amacını aşan ve üçüncü kişi alacaklılar bakımından ölçüsüz sonuçlar doğuran bir müdahale niteliği taşıdığı açıktır. Demokratik hukuk devleti ilkesinin gereği olarak, kamu yararı ile bireysel haklar arasında makul ve adil bir dengenin kurulması zorunludur.

Bu çerçevede, TİB kararlarına karşı etkili yargısal denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, alacaklıların durumuna göre farklılaştırılmış ve ölçülü sınırlamaların öngörülmesi ve özellikle iyi niyetli üçüncü kişi alacaklıların mülkiyet ve hak arama özgürlüklerini koruyacak güvencelerin tesis edilmesi anayasal bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Detaylı Bilgi için;

[Stj. Av. Alperen Furkan Balat](mailto:info@ozgunlaw.com)

info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Erdem Bora, "Türkiye'de Yeni Medya Düzeninin Oluşumunda Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun Rolü" İnsan ve İnsan Bilim Kültür Sanat ve Düşünce Dergisi Yıl 2025 Cilt:2 Sayı: 6
2. Anayasa Mahkemesinin 01/06/2016 Karar Tarihli, 2013/865 Başvuru Numaralı Bireysel Başvuru Kararı
3. Anayasa Mahkemesinin 29/11/2023 Karar Tarihli, 2016/9303 Başvuru Numaralı Bireysel Başvuru Kararı

ANAYASA MAHKEME-Sİ'NİN YERLEŞİK KARARLARINDA DA BELİRTİLDİĞİ ÜZERE, MÜLKİYET HAKKINA VE BU HAKKIN GÜVENCESİ NİTELİĞİNDEKİ TAKİP YETKİSİNE YÖNELİK SINIRLAMALARIN, HAKKIN ÖZÜNE DOKUNMAMASI VE ÖLÇÜLÜLÜK İLKESİNE UYGUN OLMASI ZORUNLUDUR.

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ'NİN KANUN YARARINA BOZMA KARARI RESMÎ GAZETEDE YAYIMLANDI!

30.12.2025 tarihli 33123 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yargıtay 3. Hukuk Dairesi’nin 2025/3440 E. 2025/4430 K. Sayılı 30.09.2025 tarihli kararı ile kanun yararına bozma kararı verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesinin kararıyla; takibe dayanak yapılan ve hükme esas alınan 15.02.2021 başlangıç tarihli ve bir yıl süreli kira sözleşmesini davacının kefil olarak imzaladığı, sözleşmede kefilin gerek sorumlu olacağı süre ve gerekse sorumlu tutulacağı azami miktarın gösterilmediği, bu nedenle kefilin sorumluluğunun kira sözleşmesinin süresince olduğu, tahsili istenilen kira bedellerinin kira süresi içerisinde yer alan 2021 Mayıs ve 2021 Haziran ayına ait bulunduğu, bu durumda davacı kefilin takibe konu kira bedellerinden sorumlu olduğu gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.

Davada dayanan ve hükme esas alınan 15.02.2021 başlangıç tarihli ve bir yıl süreli kira sözleşmesini, davacı kefil sıfatıyla imzalamıştır. 6098 sayılı Kanun’un 583. maddesinde; "Kefalet sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça ve kefilin sorumlu olacağı azamî miktar ile kefalet tarihi belirtilmedikçe geçerli olmaz. Kefilin, sorumlu olduğu azamî miktarı, kefalet tarihini ve müteselsil kefil olması durumunda, bu sıfatla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girdiğini kefalet sözleşmesinde kendi el yazısıyla belirtmesi şarttır." hükmü bulunmaktadır. Takibe konu kira sözleşmesinde anılan maddede belirtilen şekil şartına uyulmamış olduğundan kefalet sözleşmesi geçersiz bulunduğu gibi takibe konu kira alacaklarının sözleşme süresi içerisinde yer alması da sonuca etkili değildir.

Hâl böyle olunca, İlk Derece Mahkemesince; takibe konu kira alacaklarından kefilin sorumlu tutulması hukuken mümkün olmadığı gözetilerek, davacı kefil yönünden davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olduğundan Adalet Bakanlığının kanun yararına temyiz isteminin kabulüne karar verilmiştir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/12/20251230-26.pdf>

11. YARGI PAKETİ RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANDI!

Kamuoyunda 11. Yargı Paketi olarak bilinen “7571 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 25 Aralık 2025 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Yeni düzenleme ile Türk Ceza Kanunu’nda bazı suç tiplerinde ceza artırımlarına gidilirken, infaz hukukunda kamuoyunda “Covid-19 düzenlemesi” olarak bilinen geçici infaz rejiminin kapsamı suç tarihi itibarıyla genişletildi. Paket kapsamında Avukatlık Kanunu’nda disiplin hükümleri Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda yeniden düzenlendi; İcra ve İflas Kanunu’nda ihalenin feshi ve tasarrufun iptali süreçlerine ilişkin önemli değişiklikler yapıldı. Düzenleme ayrıca; mobil hat sayısına sınırlama, 01.01.2016 ve öncesi tarihli GSS prim borçlarının silinmesi, önalım hakkının kullanılmasının düzenlenmesi gibi uygulamadaki sorunların çözümüne yönelik olarak çeşitli kanunlarda değişiklikler içermektedir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/12/20251225-33.htm>

YURT DIŞI ALIŞVERİŞLERDE 30 EURO MUAFİYETİ SONA ERDİ!

Yurt dışından yapılan bireysel e-ticaret alışverişlerinde uzun süredir uygulanan 30 Euro gümrük muafiyeti, Resmî Gazete’de yayımlanan düzenleme ile kaldırıldı. Yeni sistem, 6 Şubat 2026 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek. Daha önce kargo bedeli dâhil olmak üzere 30 Euro’yu aşmayan siparişler, basitleştirilmiş gümrük usulü kapsamında vergisel muafiyetten yararlanabiliyordu. Yeni düzenleme ile sipariş bedeline bakılmaksızın tüm yurt dışı gönderiler normal gümrük rejimine tabi hale geldi.

Uygulamada esas alınan tarih, siparişin verildiği tarih değil, ürünün Türkiye’ye fiilen giriş yaptığı (gümrük işlem tarihi) olarak kabul ediliyor. Bu kapsamda, sipariş daha önce verilmiş olsa dahi 6 Şubat 2026 ve sonrasında Türkiye’ye giriş yapan gönderiler, muafiyet hükümlerinden yararlanamayacak.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/01/20260107-3.pdf>

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta olmak üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmaya prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu, Britanya, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur. PLG, Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulamasıdır.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TÜRKİYE
Tel : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Faks : +90 212 356 3213
E-posta : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

